

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Postavení ruské ekonomiky ve 21. století

The position of the Russian economy in the 21st century

Student: Karolína Fárková

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Aleš Lokaj, Ph.D.

Ostrava 2015

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Karolína Fárková**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Téma: **Postavení ruské ekonomiky ve 21. století**
Position of the Russian Economy in the 21st Century

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Historie a postavení Ruska ve světové ekonomice
 3. Ruská ekonomika ve 21. století
 4. Budoucí tendence a vývoj ruské ekonomiky
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

ILIČEVA, L., V. KOMAROVSKIJ, V. PROROK a kol. *Rusko ve 21. století. Politika, ekonomika, kultura*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. 516 s. ISBN 978-80-7380-436-7.
KUNEŠOVÁ, H., E. CIHELKOVÁ, A. KOCOUREK, P. BEDNÁŘOVÁ a M. NOVÝ. *Světová ekonomika - nové jevy a perspektivy*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014. 416 s. ISBN 978-80-7400-502-2.
BALABÁN, Miloš. *Postavení Ruska a jeho vývoj do roku 2020 s výhledem do roku 2050*. Praha: Univerzita Karlova, 2006. 25 s. ISSN 1210-3292.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Aleš Lokaj, Ph.D.**

Datum zadání: 21.11.2014
Datum odevzdání: 07.05.2015

Ing. Boris Navrátil, CSc.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Prohlašuji, že jsem celou práci, včetně příloh, vypracovala samostatně.

V Ostravě dne 7. 5. 2015

.....

Karolína Fárková

OBSAH

1	ÚVOD.....	5
2	HISTORIE A POSTAVENÍ RUSKA VE SVĚTOVÉ EKONOMICE	7
	2.1 HISTORIE RUSKA.....	7
	2.1.1 KYJEVSKÁ RUS.....	7
	2.1.2 MOSKEVSKÝ STÁT	8
	2.1.3 CARSKÉ RUSKO.....	8
	2.1.4 SOVĚTSKÝ SVAZ	9
	2.2 POSTAVENÍ RUSKA VE SVĚTOVÉ EKONOMICE.....	12
	2.3 SHRNUÍ KAPITOLY.....	15
3	RUSKÁ EKONOMIKA VE 21. STOLETÍ	17
	3.1 VLÁDA PREZIDENTA VLADIMIRA PUTINA OD ROKU 2000-2008 ...	17
	3.2 VLÁDA DMITRIJE MEDVEDĚVA.....	19
	3.3 RUSKO – UKRAJINSKÁ KRIZE	22
	3.4 RUSKO V MEZINÁRODNÍCH ORGANIZACÍCH	28
	3.4.1 VZTAHY RUSKÉ FEDERACE A SEVEROATLANTICKÉ ALIANCE (NATO)	29
	3.4.2 ŠANGHAJSKÁ ORGANIZACE SPOLUPRÁCE (SCO)	30
	3.4.3 SKUPINA OSMI (G8) A SKUPINA DVACETI (G20).....	30
	3.5 SANKCE PROTI RUSKÉ FEDERACI	31
	3.6 PROPAD RUBLU	32
	3.7 SOUČASNÉ PROBLÉMY RUSKÉ EKONOMIKY.....	35
	VYSOKÁ ZÁVISLOST EKONOMIKY NA VÝVOZU SUROVIN.....	35
	STAV DOPRAVNÍ INFRASTRUKTURY	35
	STÁRNUTÍ POPULACE.....	35
	PŘÍJMOVÁ NEROVNOST RUSKÉ SPOLEČNOSTI A REGIONÁLNÍ EKONOMICKÁ A SOCIÁLNÍ DIFERENCIACE.....	35
	3.8 SHRNUÍ KAPITOLY.....	36
4	BUDOUCÍ TENDENCE A VÝVOJ RUSKÉ EKONOMIKY	37
	4.1 RUSKO A JEHO PERSPEKTIVY	37
	4.1.1 EUROASIJSKÁ UNIE	39
	4.1.2 RUSKO – ČÍNSKÝ PROJEKT.....	41
	4.2 RUSKÁ EKONOMIKA V ROCE 2015.....	44
	4.3 KONCEPCE DLOUHODOBÉHO VÝVOJE RUSKÉ FEDERACE DO ROKU 2020	45

4.3.1	PLNĚNÍ UKAZATELŮ KONCEPCE DLOUHODOBÉHO VÝVOJE RUSKÉ FEDERACE DO ROKU 2020.....	47
4.4	SHRNUTÍ KAPITOLY.....	48
5	ZÁVĚR.....	49
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
	SEZNAM ZKRATEK.....	57
	PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
	SEZNAM PŘÍLOH	
	PŘÍLOHY	

1 Úvod

Tématem bakalářské práce je „Postavení ruské ekonomiky ve 21. století“. O samostatné ruské ekonomice můžeme hovořit od 31. prosince 1991, kdy vznikla Ruská federace, a rozpadl se Sovětský svaz. Sovětský svaz sdružoval 15 republik, které v současné době tvoří Společenství nezávislých států. Do tohoto Společenství nepatří tři bývalé země Sovětského svazu, kterými jsou Litva, Estonsko a Lotyšsko. Ukrajina byla dříve jen pozorovatelem, ale po ruské anexi Krymu opustila Společenství nezávislých států. Od roku 2015 začíná fungovat Euroasijská hospodářská unie s dominantním postavením Ruské federace.

Cílem bakalářské práce je charakterizovat současné postavení ruské ekonomiky ve světě. Blíže popsat Ruskou federaci v geopolitické sféře.

Bakalářská práce je rozčleněna do pěti hlavních kapitol. Včetně úvodu a závěru.

Druhá kapitola, pojednává o historickém vývoji Ruska od Kyjevské Rusi přes Romanovskou říši až do vzniku Ruské federace. V části kapitoly postavení Ruska ve světové ekonomice je popsán vývoj ruské ekonomiky za vlády prezidenta Borise Jelcina a především jeho dramatické reformy. Část kapitoly je také věnována přístupovým jednáním Ruska do WTO a postavením Ruska ve skupině zemí BRICS.

Třetí kapitola je věnována ruské ekonomice ve 21. století. Kapitola je zaměřena na ekonomické reformy, které provedl prezident Vladimír Putin za svá prezidentská období a to od roku 2000 až do roku 2008. Dále je popsáno prezidentské období Dmitrije Medvěděva, který se ujal prezidentského postu v době světové hospodářské a finanční krize. Část kapitoly je věnován současným problémům ruské ekonomiky, které způsobily sankce uvalené na Rusko. Ozbrojený konflikt na Ukrajině, propad rublu a celkové postavení Ruské federace ve vybraných mezinárodních organizacích. Závěr kapitoly je věnován problémům ruské ekonomiky, které by měly být v brzké době vyřešeny.

Čtvrtá kapitola obsahuje budoucí tendence a vývoj ruské ekonomiky. Jsou zde popsány budoucí perspektivy Ruska, kterými jsou Euroasijská unie a Rusko-Čínský projekt v oblasti energetiky. V této kapitole je popsán očekávaný vývoj ruské ekonomiky pro rok 2015, který je v souladu s událostmi posledních měsíců. Poslední část kapitoly je věnována koncepci dlouhodobého vývoje Ruské federace do roku 2020 a plněním vybraných ukazatelů této koncepce.

Pro dosažení aktuálnosti bakalářské práce jsou ve třetí a čtvrté kapitole používány převážně internetové zdroje a pro větší přehlednost práce jsou použity tabulky a grafy se statistickými údaji z mezinárodních organizací, převážně z Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj.

2 Historie a postavení Ruska ve světové ekonomice

Kapitola se zabývá historií Ruska a postavením Ruska ve světové ekonomice. V podkapitole historie Ruska se budu zabývat Kyjevskou Rusí, Moskevským státem, Romanovskou říší a konec bude věnován vzniku Sovětského svazu a jeho zániknutí.

V kapitole postavení Ruska ve světové ekonomice je popsán stav Ruska po rozpadu Sovětského svazu. Blíže popíšu „šokovou terapii“ Borise Jelcina a zaměřím se na vstup Ruska do mezinárodních organizací.

2.1 Historie Ruska

Od dávných dob bylo Rusko známé jako stát, který se nacházel mezi světovými kontinenty a to mezi evropským a asijským. Asi 2 500 let před naším letopočtem mezi řekami Dněpr a Dvinou se objevovalo první osídlení zemědělců, kteří se zde usazovali díky úrodné černozemi. Zemědělci se převážně živilí pěstováním žita, lnu, pšenice, chovem domácích zvířat. K dalším způsobům obživy patřil sběr lesních plodů, chytání ryb a lov lesní zvěře.

Dnešní podobu Ruska formovaly hned čtyři říše a to Kyjevská Rus (9. – 11. století), Moskevský stát (13. – 16. století), Romanovská říše (17. – 18. století) a Sovětský svaz (1922 – 1991).

2.1.1 Kyjevská Rus

Kyjevská Rus se rozkládala na dnešním území Ukrajiny, Běloruska a Ruska. Další hranice tvořilo Baltské a Černé moře. V tehdejší době byla Kyjevská Rus východoevropskou mocností a také přes ni vedly obchodní stezky. Kyjevská Rus byla směsicí mnohých kmenů například Poljané, Drevjané, Volyňané, Severjané, Radimiči. Můžeme tedy říct že, Kyjevská Rus nebyla uceleným státem. V roce 1016 byla přijata Ruská pravda, což byl soubor zákonů, který spíše upravoval tresty peněžní. Ruská pravda vznikla po přijetí křesťanství (988). S údivem můžeme zjistit, že v Ruské pravdě se neobjevuje trest smrti. Ruská pravda navíc upravuje lichvu. Na začátku 11. století se braly půjčky s 50 % úrokem za rok, ale jen po dobu dvou let poté byla půjčka bezúročná.

2.1.2 Moskevský stát

Kyjevská Rus se rozpadla vpádem Tatarů v roce 1237. Na počátku 20. století ruský novinář A. K. Tolstoj napsal že, Kyjevská Rus má své základy v evropské a světové kultuře naproti tomu pozdější Rus – Moskevská je Rus mongolská a divoká.

Moskevský stát se začal utvářet z knížectví Rostovského, Tverského, Rjazaňského, Jaroslavského, Moskevského a z městských republik Velikého Novgorodu a Pskova. Všechna uvedená knížectví a města musela platit daň tatarské Hordě. Od roku 1472 až do roku 1480 probíhalo spojování Rusi v jeden celek. Rok 1480 byl rokem přelomovým, protože se tehdejší Rusko vymanilo z nadvlády Tatarů a vytvořilo Moskevský stát.

Po korunovaci cara Ivana Hrozného procházel Moskevský stát řadou změn. Ivan Hrozný si pro sebe vyčlenil dvacet měst včetně značného území Moskvy, kde vládl podle své vůle. Tato území se nazývala Opričnina.

2.1.3 Carské Rusko

V roce 1613 byl korunován Michail Romanov a stal se prvním carem z rodu Romanovců. Romanovci byli druhou dynastií na ruském trůně. Dynastie vládla až do roku 1917, kdy proběhla v Rusku revoluce.

Mezníkem v dynastii Romanovců byly reformy cara Petra Velikého. Mezi jeho reformy patřila například reforma městská, která byla inspirována bohatými městy v západní Evropě. Městská reforma měla pomoci malým obchodníkům, kteří se mohli sdružovat do větších celků, aby mohli lépe čelit konkurenci zvenčí. Dalším bodem v městské reformě byla samospráva měst. Car Petr Veliký přijal kalendář, který se používal v křesťanském světě. Současně zavedl začátek nového roku od 1. ledna a ne od 1. září.

V druhé polovině 18. století existovaly disparity mezi životní úrovní ve městech a na venkově. V nejvýznamnějších městech Ruska, což byla Moskva a Petrohrad se rozšiřovali manufaktury, podnikání. Na vesnicích se lidé živili řemeslnou výrobou a zemědělstvím. Pro ruský export byly významné černomořské přístavy. Hlavním exportovaným zbožím bylo obilí a zemědělské produkty.

Krymská válka trvala od roku 1853 do roku 1856. Byla to válka mezi carským Ruskem na jedné straně a Osmanskou říší, Anglií a Francií na straně druhé. Důvodem této války bylo

předání správy křesťanských chrámů v Jeruzalémě do rukou Francie, i když tuto správu vždy vykonávalo Rusko. Hlavní bitva Krymské války probíhala v Sevastopolu. Sevastopol se bránil celých 11 měsíců, ale 27. srpna 1855 padl. Mírová smlouva mezi poraženým Ruskem a vítěznou Anglií a Francií byla podepsána v Paříži v roce 1856. Rusko muselo souhlasit s tím, že v Černém moři nebude mít žádné válečné loďstvo.

V roce 1897 proběhlo první a poslední sčítání obyvatel v ruské říši. Ze sčítání vyplývá, že jen 13,4 % obyvatel žije ve městech a ostatní obyvatelstvo žilo na vesnicích. Většina obyvatel pracovala v zemědělství 74,6 %, řemesly a průmyslem se živilo jen 9,5 %. V Rusku se obchodem a financemi zabývalo jen 2,5 % Rusů, nejvíce se tímto odvětvím v Rusku zabývali Židé. Co se týče, gramotnosti byli posuzováni obyvatelé starší 10 let, u kterých se zjišťovala znalost pouze čtení. Ze statistiky vyplývá, že umělo číst 27,7 % obyvatel.

2.1.4 Sovětský svaz

Konec dynastie Romanovců na ruském trůně se datuje k 15. 3. 1917, kdy abdikoval car Mikuláš II. ve prospěch velkoknížete Michaila, který se ovšem trůnu vzdal. Tím to jeho krokem vzniká Prozatímní vláda, která vyhláší koncem léta demokratickou republiku. Tato republika měla však vážný problém. Hlavním nedostatkem byla vláda, která nevládla. Měla odpovědnost, ale moc si kousek po kousku přivlastňoval Petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců¹. Dalším problémem vlády byli rolníci, kteří si snažili přivlastnit půdu, když se vraceli z války, šířili mylné informace o tom, že si ji mohou brát. Z těchto důvodů se vláda dostala do problémů, a tak vytvořila plán reform (například pozemkové), legislativu měl přichystat parlament. Ten bylo třeba zvolit, ale Sovět nechtěl dát souhlas k volbám. Po nedorozuměních v koalici, kterou tvořili socialisti a liberální ministři, vládní křesla zabrali socialisté, kteří uplatňovali názor, že demokracie má dát příležitost i radikálům to znamená bolševikům. Do dubna 1917 se o bolševicích² v Rusku příliš nevědělo.

Bolševiky podporovalo Německo. Podle historiků částka činila až 50 milionů zlatých marek, což v přepočtu na zlato činilo 9 – 10 tun zlata. První pokus o bolševický převrat byl ve

¹ Petrohradský sovět dělnických a vojenských zástupců představoval radu, která hájila zájmy dělnické třídy.

² Bolševici byli příslušníci radikálního křídla ruské sociální demokracie.

dnech 16. – 17. 7 1917, který se, ale nepodařil a Lenin s dalšími devíti soudruhy byli obviněni z velezrady. Leninovi se podařilo uprchnout do Finska.

Lenin ve Finsku připravoval puč. Sepisoval plán převratu, dobývání budov, zatýkání a vytvoření dělnicko-rolnické vlády. V noci 5. listopadu 1917 se puč plně rozjíždí, jsou obsazovány budovy, ale Zimní palác, kde sídlila vláda, stále odporoval. Nakonec byl ovšem také dobyt. Dne 8. listopadu Lenin prohlašuje: „Vláda padla a moc je předána vojenskému revolučnímu výboru.“ Dne 9. 11. se scházejí bolševici a jednají o programu. Program obsahoval ukončení války, předání zemědělské půdy lidem a ustanovení socialistické diktatury. Revoluce se zapsala do dějin jako Velká říjnová socialistická revoluce nebo jako revoluce ruského proletariátu.

Po revoluci, První světové válce a Občanské válce bylo Rusko hospodářsky zbídačené. Na jaře roku 1918 nastává proces vyvlastňování kapitálu, který graduje rudogardistickým útokem. Nastává úpadek pracovní morálky, rozpad hospodářství. Zestátňuje se doprava a velké průmyslové podniky. Nastává hyperinflace, která je vyvolána nedostatkem zboží a dotováním státního rozpočtu tiskem peněz. Oživení ekonomiky nastává v roce 1921, kdy se zavádí Nová hospodářská politika. I když ji země zasáhla neúroda následovaná hladomorem, který si vyžádal 5 milionů obětí. V roce 1923 nastává, ale obrat a opět se zemědělské produkty jako obilí začínají vyvážet. Oživena je i průmyslová výroba. Nová politika podporuje soukromé podnikání. Dalším důležitým krokem byla měnová reforma. Dosavadní měna ruble tak zvané sovnaky byly bezcenné a proto byly nahrazeny tak zvanými červonci. Historici považují 20. léta jako zlatá, ale i tato léta měla nedostatky. Mezi nedostatky lze uvést korupci a rychlejší růst zemědělské výroby než průmyslové. Na příkaz Stalina nastává ve 30. letech krveprolití, kdy jsou vražděni a zatýkáni bolševičtí funkcionáři, kteří byli spjati s Leninovým systémem. Na jejich posty byla dosazována mladá generace, která byla oddaná svému vůdci Stalinovi. Čistky, které prováděl Stalin, zasáhly armádu i inteligenci. Dalším problémem je násilné donucení rolníků ke kolektivizaci. Na rolníky, kteří nechtěli vstoupit do kolchozů, byly poslány trestné výpravy. Mezi léty 1930 – 1931 byla kolektivizace vesnic dokončena. V kolchozech bylo 80 % rolnických hospodářství a 90 % půdy a výrobních prostředků.

Po napadení Polska Hitlerovou armádou 28. září 1939 uzavřel Hitler se Stalinem smlouvu o hranicích a přátelství. Jak, ale víme, Hitler tuto smlouvu porušil a 22. června 1941 překročil hranice Sovětského svazu a tím otevřel východní frontu. Zpočátku německá armáda

vyhrávala a dostala se až před Moskvu, ale pak nastal zvrat a německá armáda se dala na ústup. Sovětský svaz zachránila tuhá, ruská zima, kterou Hitler podcenil, stejně jako Napoleon v 18. století.

Situace Ruska po Druhé světové válce byla katastrofální. Ve válce zahynulo 26 milionů Rusů, západní část země byla zničena, mnoho průmyslových továren bylo poškozeno a zemědělství bylo v hrozném stavu. První pětiletka po válce se zaměřovala na obnovu průmyslu a to především těžkého, potřeby obyvatel musely jít stranou. Po ničivém suchu v roce 1946 přichází hladomor. Veřejnosti byly ovšem skryty informace o zbrojení, které podporoval Stalin.

Spolupráce mezi Sovětským svazem a spojenci z války se zhoršovaly. Sovětský svaz odmítl přistoupit k Marshallově plánu, který obsahoval ekonomickou pomoc Evropě a pomoc zemím ohrožených komunismem. Za počátek studené války mezi Západem a SSSR se považuje ustanovení Informbyra komunistických stran v září 1947, kde se poprvé objevila formulace, že se vytvořily dva světy. Jeden imperialistický a druhý demokratický. Ekonomiky se v zemích rozdělily na centrálně plánované a tržní.

Za vlády Chruščova dochází v roce 1956 na řadu reforem, které probíhaly ve dvou rovinách. První rovina se zaměřovala na zvýšení životní úrovně a nízkých platů, na zrušení školného, na budování bytové výstavby. Druhá rovina se zaměřovala na ekonomiku a tady byla situace obtížnější. Velké potíže byly viděny v ekonomicky neprosperujících podnicích, se kterými si vedení nevědělo rady, v pomalém zvyšování produktivity práce, v nedostatečném plánování.

Nástupcem Chruščova se stal L. I. Brežněv. V jeho ekonomickém programu se pokračovalo v reformách. Byla snaha o nový systém plánování a řízení průmyslu, kterému se říkalo Kosyginovy reformy. Achillovou patou bylo pro SSSR zemědělství. Problémy zemědělství se řešily zvyšováním investic. Brežněv před svou smrtí ustanovil svého nástupce J. V. Andropova, který zahájil ekonomický experiment, v části podnikového řízení souhlasil s diskusí odborníků. Dál se však nedostal, protože se musel věnovat zahraniční politice, díky vyostřující se Studené válce. Nástupcem Andropova se stává K. U. Černěnka, který ovšem dlouho u moci nebyl. Jeho nástupcem byl M. S. Gorbačov.

Na dubnovém sjezdu v roce 1985 uvedl Gorbačov dlouhodobou koncepci, která měla zrychlit sociální a ekonomický vývoj. Někteří soudruzi měli, ale s novou koncepcí problémy,

a proto musel Gorbačov dostat do vlády své lidi. Mezi tyto lidi patřil B. Jelcin, A. Jakovlev. V roce 1986 byla přijata 12. pětiletka, která obsahovala demokratizaci, nové myšlení a perestrojku, což byla přestavba sovětské ekonomiky. Etapa nového, vývoje začíná rokem 1987, kdy se reformy přenášejí do všech oblastí života.³

Další krok v reformně společnosti byl první prezident, který byl volen občany celého SSSR. Úřad prezidenta vystřídal úřad Předsedy Nejvyššího sovětu SSSR. Tyto volby vyhrál 15. března roku 1990 Michail Gorbačov a stal se prvním a posledním prezidentem SSSR. Ke změnám došlo i v zahraniční politice, kde Gorbačov vylepšil obchodní vztahy se Západem a jednal se západními politiky. V roce 1987 došlo k podepsání Smlouvy mezi Gorbačovem a Ronaldem Reaganem o likvidaci raket kratšího a středního doletu, smlouva přispěla ke snížení mezinárodního napětí. K dalšímu kroku zahraniční reformy bylo ohlášení, že se Sovětský svaz odkloňuje od Brežněvovy doktríny a dovoluje zemím východní Evropy rozhodovat o svých vlastních vnitřních otázkách. Ztráta nadvlády nad východní Evropou ukončuje studenou válku.

Dne 15. října 1990 Michail Gorbačov dostal Nobelovu cenu za mír a roce 1991 opustil post tajemníka KSSS, ale dále pokračoval v postu prezidenta SSSR. Boris Jelcin 29. srpna podepsal dekret o „dočasném“ zániku KSSS. V Brestu v prosinci roku 1991 podepsali prezidenti Ukrajiny, Ruska a Běloruska dokument o ukončení existence SSSR a ke konci roku vzniklo Společenství nezávislých států. Gorbačov 25. prosince 1991 rezignoval ze své funkce prezidenta, jeho nástupcem se stal Boris Jelcin. Krokem Gorbačova zanikl Sovětský svaz.⁴

2.2 Postavení Ruska ve světové ekonomice

Rusko se už čtvrt století potýká s transformací ekonomiky. Výsledky této transformace nejsou zatím zřejmé, ale vyhlídky země směrem k sociálně tržnímu hospodářství, občanské společnosti existují. Důležitým krokem je poučit se z minulosti a předcházet chybám.

Za kladné výsledky transformující se ekonomiky můžeme považovat otevření hranic země a kontakt s okolním světem, možnost obyvatel zakládat vlastní podniky, které měly tvořit základní pilíře blahobytu země. Obyvatelstvo si velmi rychle zvyká na tržní myšlení, proto-

³ ŠVANKMAJER, M., Dějiny Ruska. 1995

že si za svůj výdělek mohou koupit kdysi nedostatkové zboží a služby. Začaly se rozvíjet i fungující instituce tržní ekonomiky jako například burzy cenných papírů, komerční banky, komoditní a investiční trhy, pravidla protimonopolního regulování, nové zákony a legislativní postupy.⁵

Rusko patří mezi pět největších ekonomik světa, řadí se mezi třetí největší ekonomiky ze zemí BRICS – což jsou nejrychleji rozvíjející se rozvojové země světa. Rozloha Ruska činí 17. mil. km² a je to největší země světa. Podle počtu obyvatel se Rusko řadí na deváté místo s 143,4 miliony obyvatel.

Na počátku 90. let Rusko představovalo 80 % rozlohy bývalého Sovětského svazu, také získalo 60 % sovětského majetku a přibližně 51 % sovětské populace. Mezi základní pilíře transformačního procesu od centrálně plánované ekonomiky k tržní ekonomice se stala makroekonomická stabilita a hospodářská restrukturalizace. Prezident Boris Jelcin v říjnu 1991 seznámil Rusko s šokovou terapií v podobě tržně orientované hospodářské reformy navrženou Spojenými státy i Mezinárodním měnovým fondem.

Makroekonomická stabilita se vyznačovala nastavením monetární a fiskální politiky, která by vedla k ekonomickému růstu při stálých cenách a směnných kurzech. Plán prezidenta Jelcina představoval snížení deficitu státního rozpočtu z 20 % (1991) HDP až na 3 % HDP v roce 1993, snížení inflace na 3 % v roce 1993 a to monetární restrikcí uskutečněnou pomocí omezení úvěrů a nabídky peněz ruským podnikům.

Hospodářská restrukturalizace tvořila proces zakládání podnikatelských a institucionálních podmínek a budování komerčních subjektů, které by zajistili fungování ekonomiky. Zapotřebí bylo i zpřístupnit domácí ekonomiku zahraničnímu obchodu. Rusko vstoupilo do Mezinárodního měnového fondu, začalo udržovat spojení se Světovou bankou, ucházelo se o členství ve Světové obchodní organizaci a stalo se osmým členem G8.

Takto nastavená politika však směřovala ke kolapsu. Reálná výkonnost ruské ekonomiky se klesla o 25 %. Rusko se také v první polovině 90. let potýkalo s hyperinflací, s nezaměstnaností, která se dostala přes 10 %. Většina ruských obyvatel byla postižena chudobou, kriminalita a korupce se rozšířila do celé ekonomiky.

⁴ RŮŽIČKOVÁ, Eva. Rusko-info. *Michail Gorbačov – konec studené války a rozpad SSSR*. 2009

⁵ ILIČEVA, L., Rusko ve 21. století. 2013

Privatizace státních podniků bez pravidel a ukotvení v legislativě vedla k přerozdělování národního bohatství mezi skupiny takzvaných oligarchů. Zahraniční obchod Ruska si držel příznivé saldo až do propuknutí asijské krize. Tato krize se v Rusku odrazila padajícími cenami vývozních komodit zejména paliv a kovových rud na světových trzích ve formě měnové krize, která se projevovala oslabením rublu, platební neschopností státu a odlivem zahraničního kapitálu. Tyto podmínky vedly i k politické nestabilitě státu, pádem vlády a demisi prezidenta Jelcina v roce 1999.

Tabulka. 2.1 Vývoj HDP a míry nezaměstnanosti od poloviny 90. let

	1995	1996	1997	1998	1999
HDP v milionech USD	831 776	816 404	841 845	805 498	869 766
Reálné HDP v mld. rublů v cenách roku 2008	22908,3	22081,8	22386,8	21190,2	22536,0
Míra nezaměstnanosti v %	8,3	9,6	10,8	11,9	12,9

Zdroj: OECD 2013, Федеральная служба Государственной статистики 2015.

V tabulce je ukázán vývoj HDP v milionech USD. Od roku 1996 HDP rostlo, ale jen do roku 1998, kdy Rusko postihla Asijská krize. Tato krize, která začala v Thajsku a postihla východní a jihovýchodní Asii. Příčinou této krize byl jejich výrazný hospodářský růst.

Hrubý domácí produkt přestal růst. U vývoje reálného HDP lze spatřovat propad v roce 1996 a následující růst v roce 1997. S Asijskou krizí přichází snížení reálného HDP na 21 190,2 miliard rublů. U míry nezaměstnanosti můžeme vidět neustále zvyšování.

Vstup Ruska do G8 byl spíše vstřícným krokem USA. Rusko oficiálně vstoupilo do G8 v roce 2002, ale na summity bývalé G7 bylo zváno už od roku 1991. Zpočátku bylo Rusko postaveno mimo finanční jednání G8. V roce 2006 Rusko předsedalo summitu G8 a dokončilo svůj proces řádného člena G8.⁶ Mezi kritéria přijetí do G8 například patří demokratický režim, velká ekonomika, členství ve WTO, OECD. Rusko splňovalo demokratický režim a velkou ekonomiku v dubu roku 2006.⁷

V roce 1993 Rusko poprvé požádalo o vstup do GATT (Všeobecná dohoda o clech a obchodu), což je předchůdkyně WTO (Světová obchodní organizace). Za vlády Borise Jelcina

⁶ G8 Information Centre. 2014

⁷ Hospodářské noviny. 2006

Rusko přistupovalo ke vstupu spíše nedbale. Až nástup prezidenta Vladimíra Putina vše změnil a začalo dlouholeté vyjednávání podmínek pro vstup do WTO. V roce 2007 Rusko uzavřelo bilaterální jednání, výjimkou byla ale Gruzie a Ukrajina, které jednání v roce 2008 znovu otevřely, protože vstoupily do WTO. Bylo třeba sestavit pracovní skupinu, kterou jmenuje Generální rada. Členem pracovní skupiny může být jakýkoliv členský stát WTO. Pracovní skupina, která byla vytvořena pro Rusko a měla 40 členů. Členem této Pracovní skupiny byla i Gruzie a Ukrajina.

Podle ruských expertů si Rusko vyjednalo nejlepší podmínky pro vstup do WTO. Překážkou pro vstup do WTO byl ozbrojený konflikt v roce 2008 mezi Ruskem a Gruzii. Na počátku listopadu roku 2011 se vztahy mezi Ruskem a Gruzii zklidnily. Byla vytvořena dohoda mezi Gruzii a Ruskem o monitorování nákladní dopravy na hranicích s Abcházií a Jižní Osetií. Touto dohodou může Ruská federace po 18 letech vyjednávání vstoupit do WTO. Rusko oficiálně vstoupilo 22. srpna 2012 a stalo se 156. členem WTO.⁸

Jak bylo zmíněno výše Rusko patří mezi země BRICS, a proto jim bude od 1. dubna 2015 předsedat. Mezi hlavní cíl Ruska a ostatních států BRICS bude transformace BRICS, která bude mít plnohodnotné právo účastnit se na otázkách globalizované ekonomiky a politiky. Další cíl ruského předsednictví bude zřízení vlastních finančních institucí BRICS. Jedná se o rozvojovou banku a rezervní fond. Tyto instituce by měly pomoc ekonomikám členských států v případě krize v globální ekonomice. Členské státy BRICS mají plán zvýšit průmyslovou a technickou spolupráci v oblastech jako je hornictví, energetika, telekomunikace a v oblasti moderních technologií.⁹

2.3 Shrnutí kapitoly

Ruská federace prošla mnoha změnami od Kyjevské Rusi přes Carské Rusko až po Sovětský svaz, který představoval rozsáhlé území. I po rozpadu SSSR Rusko zůstává největší zemí světa.

Od 90. let 20. století až po současnost Rusko prochází transformací své ekonomiky od centrálně řízené k tržní ekonomice. Největší šok pro ekonomiku byly reformy prezidenta Bo-

⁸ Medzinárodné vzťahy. 2012

⁹ Russia insider. 2015

rise Jelcina a Asijská krize. V 90. letech Rusko také započalo jednání s mezinárodními organizacemi jako je Světová obchodní organizace. Rusko patří do skupiny zemí BRICS, kterým v současné době předsedá.

3 Ruská ekonomika ve 21. století

V této kapitole je charakterizována ruská ekonomika v současné době. Blíže je popsána vláda prezidenta Vladimíra Putina poté, bude následovat prezidentské období Dmitrije Medvěděva. V části této kapitoly bude blíže rozebrán Rusko-Ukrajinský konflikt a dopad tohoto konfliktu na Rusko v očích mezinárodních organizací. Následně budou popsány sankce, které byly na Rusko uvaleny ze strany západních zemí. Kapitola bude zakončena propadem ruské měny a současným problémů ruské ekonomiky

3.1 Vláda prezidenta Vladimira Putina od roku 2000-2008

Za pomoci prezidenta Vladimira Putina se Rusko probudilo do nové éry. Tato nová éra trvala od roku 2000 – 2008. Průmyslová výroba vzrostla o 75 %, průměrné mzdy se zvýšily osminásobně, hrubý domácí produkt na obyvatele v absolutní hodnotě se zvýšil o 60 %, snížila se i chudoba. Inflace a nezaměstnanost klesly. Pro Rusko se dobře vyvíjely i ceny ropy, kterou Rusko ve velké míře vyváží.¹⁰

Reformy, které provedl Putin, se dělí do tří skupin. Do první skupiny reforem se řadí daňová. Do druhé skupiny se řadí sociálně-ekonomické reformy, což je penzijní nebo pozemková reforma. Poslední skupina má velmi značný vliv na ekonomiku, patří do ní reformy v oblasti soudnictví, technických norem nebo administrativní reforma.

Rusko schválilo zákon o privatizaci státního majetku v roce 2001. V tomto období již mělo Rusko za sebou několik privatizací. První vlna privatizace byla uskutečněna v roce 1992 – 1994, druhá vlna v letech 1994-1996. Ze zákona o privatizaci byly vyřazeny strategické podniky. Mezi tyto podniky patří Gazprom, RAO JES nebo Rossijskije ŽD. Aby mohl být uskutečněn prodej zmíněných firem, musí být schválen speciální zákon. Do roku 2007 se do Ruska nedařilo přilákat zahraniční investory. Mezi plán jak přilákat zahraniční investory patří svobodné ekonomické zóny, které trvají do dnes. Zóny umožňují investorům využívat výhody jako například daňové úlevy nebo zrychlené odpisy. Dále má Rusko v plánu více otevřít ruské podniky světu pomocí kapitálových trhů.

¹⁰ CIHELKOVÁ, E., Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. 2014

Daňová reforma byla zapotřebí, protože za vlády prezidenta Jelcina mělo Rusko velmi složitou daňovou strukturu s mnoha úlevami. Hlavními kroky v daňové reformě bylo zjednodušit a snížit daňovou zátěž. V roce 2001 byly upraveny daně ze zisku a daně z přírodních zdrojů, také byla zjednodušena daň z příjmu fyzických osob a zavedena jednotná daň ve výši 13 %, dříve byly sazby ve výši 12, 20 a 30 %. Snad největší změnou bylo zavedení jednotné sociální daně. Dříve byly celkové odvody ve výši 38,5 % pro zaměstnavatele a 1 % pro zaměstnance. Reforma zavedla nejvyšší možnou úroveň ve výši 35,6 % pro zaměstnavatele. Od roku 2005 se tento odvod snížil na 26 %. Rok 2004 sebou přinesl i změnu v základní sazbě daně z přidané hodnoty. Základní sazba se snížila z 20 % na 18 %. Snížená sazba z daně z přidané hodnoty zůstává na 10 %. Daňová reforma zrušila některé daňové úlevy pro vojáky a emigranty. Poslední změnou je zrušení dědické a darovací daně, protože náklady na výběr těchto daní byly vyšší než výnos.

Bankovní systém v Rusku byl velice těžce postižen Asijskou krizí z roku 1998. Proto bylo nutné bankovní systém reformovat. Tato reforma byla rozdělena do dvou kroků. První fáze se týkala zvýšené ochrany věřitelů, zvýšení konkurence na ruském bankovním trhu a více zapojit bankovní sektor do ruské ekonomiky. Do druhé fáze řadíme zvýšení konkurenceschopnosti ruských bank vůči zahraničním subjektům. Dominantní postavení má v Rusku komerční banka Sberbank. Kolem 58 % fyzických osob si u ní ukládá peníze, poskytuje úvěry asi 50 % fyzických osob. Ruská centrální banka apelovala na Sberbank, aby byla, více otevřenější k poskytování úvěrů v zahraničí, což by zvedlo její likviditu

Rusové se v letech 2001 až 2008 potýkali s vysokou inflací. Na inflaci negativně působí cíl, který chce zdvojnásobit HDP do deseti let.¹¹

Tabulka 3.1 Vývoj inflace v letech 2001 až 2008

	2001	2003	2005	2007	2008
Inflace v %	21,5	13,7	12,7	9,0	14,1

Zdroj: OECD 2015

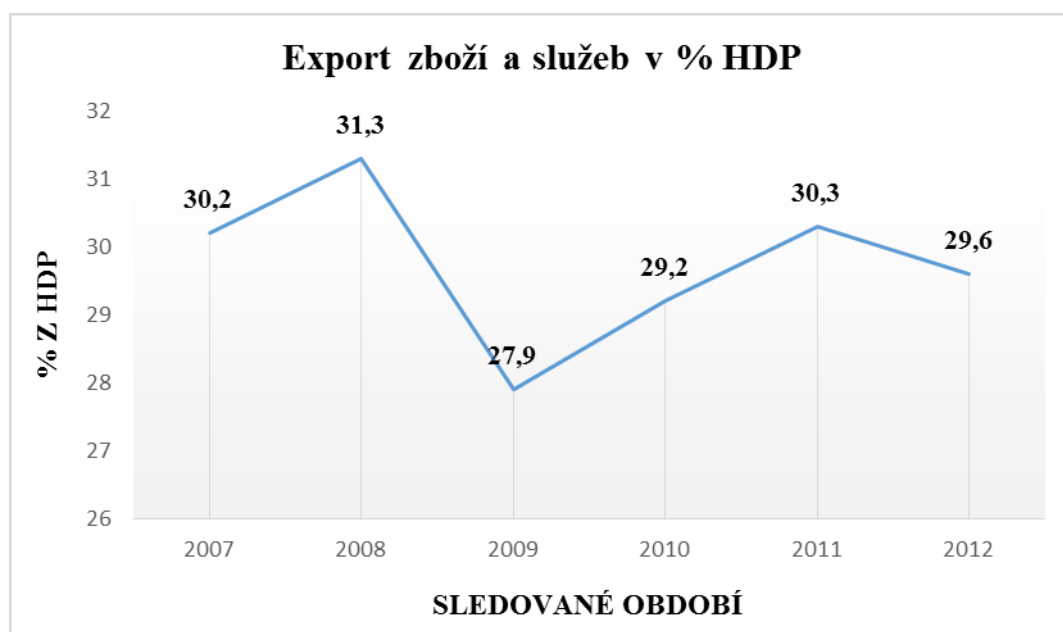
¹¹ Rusko a postsovětský prostor. 2007

Tabulka ukazuje vývoj ruské inflace. V roce 2003 se inflace výrazně snížila na 13,7 % oproti roku 2001, kdy inflace činila 21,5 %. Jak vidíme tak, s úderem světové finanční a hospodářské krize v roce 2008 se inflace opět zvýšila na 14,1 % oproti roku 2007, kdy činila 9 %.

3.2 Vláda Dmitrije Medveděva

V roce 2008 se prezidentem stal Dmitrij Medvěděv. V roce 2009 se snížil export zboží a služeb. V následujícím grafu je ukázán pokles exportu zboží a služeb. Největší propad exportu byl v roce 2009 za celé sledované období. Naopak nejlepším výsledkem se pyšní rok 2008 s 31,9 % k HDP.

Graf 3.1 Export zboží a služeb v % HDP

Zdroj: OECD 2015

Pokles i vývoz ropy, na níž je Rusko závislé. Ruské ekonomice nijak neprospíval ozbrojený konflikt v Gruzii a Jižní Osetii. Ruský státní rozpočet se poprvé od roku 2001 dostal do červených čísel, deficit rozpočtu v roce 2009 činil 6,3 % HDP, rok před tím vykazovala Ruská federace přebytek ve výši 4,9 % HDP.¹²

¹² CIHELKOVÁ, E., Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. 2014

V následující tabulce je popsán vývoj míry nezaměstnanosti, která se oproti roku 2008 zvýšila na 8,4 %, díky celosvětové krizi. Od roku 2010 lze vidět postupné snižování nezaměstnanosti, která pro rok 2012 činí 5,5 %.

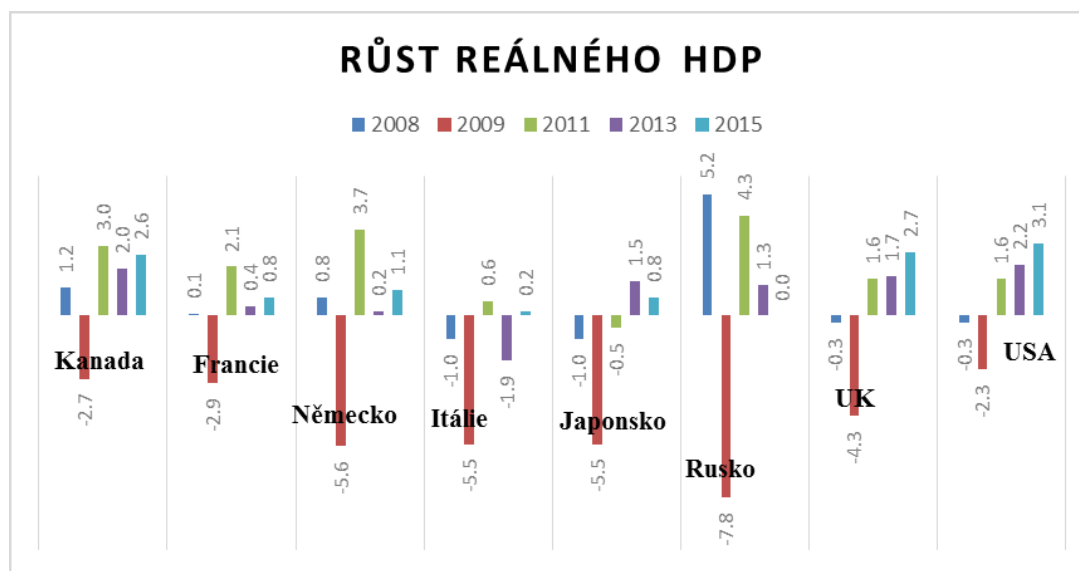
Tabulka 3.2 Vývoj míry nezaměstnanosti

	2008	2009	2010	2011	2012
Míra nezaměstnanosti v %	6,4	8,4	7,5	6,5	5,5

Zdroj: OECD 2015

Další zvláštností celosvětové krize v Rusku byla externí zadluženost ruských podniků, která šplhala k 527 miliardám dolarů. Této situaci nijak nepomohl propad spotřebitelských cen, který ještě zadluženost prohloubil. Propad ruské ekonomiky se pohyboval kolem 8 % a byl nejvyšší ze zemí G8. Premiér Vladimir Putin přešel k protikrizovým krokům ruské vlády, které se týkaly fiskální podpory výrobců, snížení daňového zatížení, rekapitalizace bank, pojištění, přímé podpory a agentur poskytující úvěry na bydlení. V roce 2010 se ruská ekonomika vzpamatovávala z krize a to díky růstu ceny ropy, těžbě barevných kovů, zmírnění inflace, stabilizací trhu práce a růstem reálných příjmů obyvatel.¹³

Graf 3.2 Růst reálného HDP v zemích G8 v období 2008 - 2015

Zdroj: OECD 2015, * odhad pro rok 2015

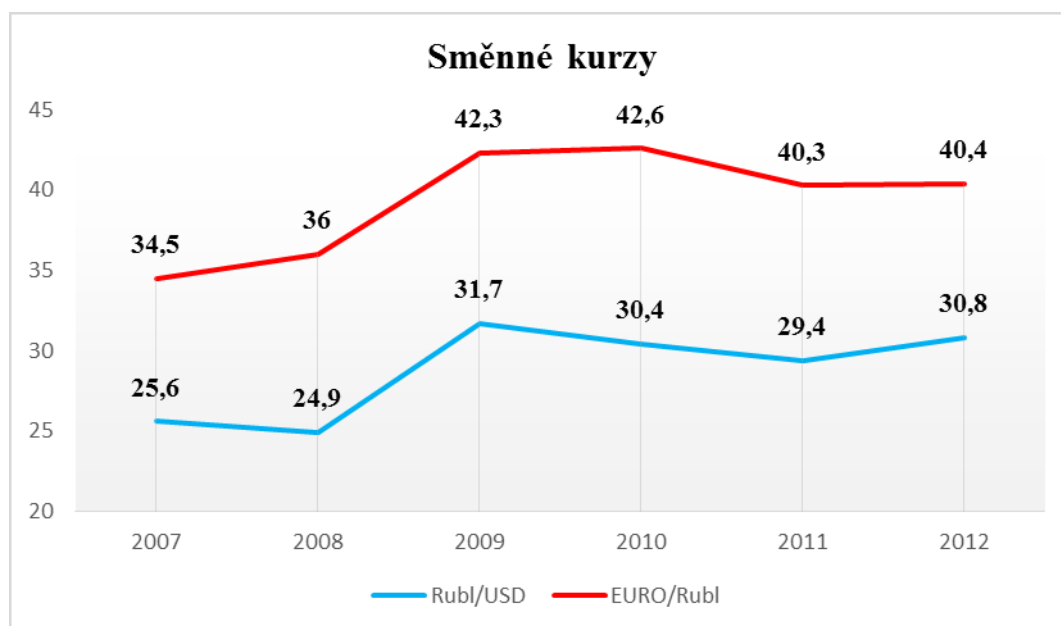
¹³ i-RU.CZ. Rusko a současná finanční krize – investiční přehled. 2011

V grafu lze vidět růst reálného HDP zemí G8. V roce 2009 je nejvyšší propad ruské ekonomiky kolem -7,8 %, naopak nejmenší propad zaznamenalo USA 2,3 %. V roce 2015 je očekáván růst všech ekonomik, kromě ruské, která bude stagnovat.

Světová hospodářská a finanční krize nezasáhla jen ruskou ekonomiku, ale měla dopad i na jiné oblasti státu například politická obliba prezidenta Dmitrije Medvěděva a premiéra Vladimíra Putina velmi poklesla. V některých městech lidé protestovali proti krokům vlády, která přijala protikrizová opatření. Protesty se netýkaly jen politiky, ale lidem se nelíbila ztráta práce, snižování mezd a růst nezaměstnanosti. Občané, kteří před krizí podporovali politiku Vladimíra Putina, žádali jeho odstoupení.¹⁴

Prezident Dmitrij Medvěděv do ruské ekonomiky napumpoval 220 mld. USD. V lednu roku 2009 se kurz rublu stabilizoval a centrální banka mohla znovu začít hromadit devizové rezervy.¹⁵

Graf číslo 3.3 Směnné kurzy

Zdroj: OECD 2013, Eurostat 2015

Ve výše uvedeném grafu lze vidět vývoj rublu jak k dolaru, tak i k euru od roku 2007, kdy byl prezidentem Vladimir Putin. Největší propad rublu k USD lze spatřovat v roce 2008

¹⁴ Holandská nemoc – Případová studie Ruské federace.

¹⁵ CIHELKOVÁ, E., Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. 2014

už za vlády prezidenta Medvěděva, kdy na Rusko udeřila světová finanční a hospodářská krize. Od roku 2009 lze vidět zhodnocování rublu vůči USD.

V letech 2010 až 2012 se ruská ekonomika vzpamatovávala z celosvětové hospodářské a finanční krize. V těchto letech se na růstu ekonomiky podílelo zvýšení spotřební a investiční poptávky, pozitivní situace na surovinových trzích a také růst zpracovatelského a stavebního průmyslu.¹⁶

V následující tabulce je popsán růst reálného HDP. Nejvyšší propad byl zaznamenán v roce 2009. Od roku 2010 lze vidět růst HDP ovšem v roce 2012 je nepatrný propad na 3,4 % oproti roku 2011.

Tabulka 3.3 Vývoj reálného HDP v % v letech 2008 – 2012

	2008	2009	2010	2011	2012
Růst HDP v %	5,2	-7,8	4,5	4,3	3,4

Zdroj: OECD 2013

3.3 Rusko – Ukrajinská krize

Počátek současného dění na Ukrajině začíná 21. listopadu 2013, kdy byly ukončeny přípravy podpisu asociační dohody s Evropskou unií. Reakcí na tuto skutečnost vyšly do ulic řady ukrajinských měst desetitisíce protestujících občanů a žádali proevropské směřování země. V pátek 29. listopadu 2013 se měl uskutečnit v hlavním městě Litvy summit, kde mělo původně dojít k podpisu asociační dohody, ale prezident Viktor Janukovyč dohodu nepodepsal, a proto se uskutečnily další protesty. V hlavním městě Ukrajiny se sešlo asi 350 000 lidí, kteří požadovali rezignaci Viktora Janukovyče. Protestující obsadili kyjevskou radnici a kyjevské náměstí míru takzvaný Majdan, které se později stalo centrem revoluce. Evropská unie dne 15. prosince 2013 omezila vyjednávání s Ukrajinou a trvala na tom, aby se Kyjev rozhodnul o budoucím směřování Ukrajiny. Mezi tím se ukrajinský prezident domluvil s Vladimírem Putinem o snížení ceny zemního plynu o jednu třetinu. Tímto gestem dala Ukrajina najevo odklon od Unie.

¹⁶ Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. Ekonomická charakteristika země. 2013

V lednu roku 2014 měly demonstrace na Majdanu nebezpečný vývoj díky střetům demonstrantů se speciálními jednotkami Berkut. Tyto jednotky přiosťřily své chování vůči demonstrantům z důvodů úsilí o přijetí zákonů, které omezovaly občanská práva. Vláda premiéra Mykoly Azarova rezignovala a Ukrajina mířila k politickým změnám.

Události v únoru roku 2014 měly ještě dramatičtější a krvavější charakter, protože proti demonstrujícím občanům byli nasazeni odstřelovači. V hlavním městě Ukrajiny Kyjevě mezitím vznikla prozatímní vláda a vznikala krize na Krymu, který se chtěl připojit k Rusku.¹⁷

Po únorovém převratu pomohl Vladimir Putin bývalému prezidentu Ukrajiny Viktoru Janukovyči k útěku do Ruska. Putin se obával, že by se mohl ukrajinský prezident stát obětí vzbouřené opozice. Janukovyč nejprve odjel na Krym, kde se několik dní ukrýval a poté požádal o převoz do Ruska. Na Putinův příkaz dostal bývalý ukrajinský prezident ruské občanství, stejně jako bývalý premiér a generální prokurátor. Všichni jsou ve vlasti stíháni za zneužití pravomocí a za vydání rozkazu ke střelbě do demonstrujících občanů na Majdanu.¹⁸

Mezi názory na Ukrajinskou revoluci se objevuje i to, že tato revoluce byla důkladně připravována a financována. Podle dokumentů, které dokazují, že Obamova administrativa a EU uvolnili kolem 5 miliard dolarů, které byly pomocí CIA převedeny na konta nevládních organizací. Problém, kdy spustit státní převrat nebyl moc složitý. Muselo se počkat, až bude Vladimir Putin zcela zaměstnán olympiádou v Soči. Tehdy se do toho vložila „podzemní armáda“, která vznikla v západní části země. Tuto armádu většinou tvořili fotbaloví chuligáni, nezaměstnaní z podkarpatské Rusi. Tyto bojové jednotky byly vysílány v pravidelně opakujících se turnusech. Bydleli v domech, které jim poskytly podplacené státní instituce. Pro lidi, kteří tvořili „podzemní armádu“ to byl Majdan královský mejdan. V průměru bojovníci dostávali výplatu kolem 60 až 100 eur. Povolat armádu bylo jedinou šancí jak převratu zabránit a toho se Západ a jeho žoldnéři v Kyjevě báli. Proč tedy prezident Janukovyč nevydal rozkaz, aby se ukrajinská armáda dala do pohybu? Několikrát se o to pokoušel. Speciální jednotky se daly do pohybu směrem na Kyjev, ale byly staženy a poslány zpátky do kasáren. Rozkaz stažení, jednotky dostaly od náčelníka generálního štábu, který odmítl uposlechnout prezidentovým příkazům. Některé zdroje tvrdí, že za tuto službu dostal úplatek. Po státním převratu a nově zvo-

¹⁷ EurActiv. Události na Ukrajině v roce. 2014

¹⁸ E15.cz. Janukovyčův útěk zajistil Kreml, přiznal Putin. 2014

lené vládě, byli někteří členové minulé vlády nuceni utéct do Ruska včetně bývalého prezidenta Viktora Janukovyče s rodinou a bývalého ministra vlády Mykoly Azarova.¹⁹

V březnu roku 2014 proběhlo referendum na poloostrově Krym, ve kterém se chtěli obyvatelé Krymu připojit k Ruské federaci a tak se i stalo. Kyjev a západní země referendum kvůli jeho nezákonnosti neuznaly. Naopak Moskva ho přivítala a hned začlenila Krym do Ruské federace.²⁰ Přesně 17. března 2014 vyhlásil krymský parlament Krymskou republiku, jako nezávislý a svrchovaný stát, který požádal o vstup do Ruské federace. Vyhlášení státu navazuje na referendum obyvatel. Po sečtení hlasů se pro připojení Krymu k Rusku vyslovalo 96,8 % hlasujících. Politolog Michael Romancov vyjádřil obavy, že volby neproběhly v souladu se zákony. Podle něj je 96,8 % jen hra s čísly a takové číslo odpovídá spíše volbám za dob SSSR nebo volbám v Severní Koreji. Také podotknul, že by k volbám musely přijít i děti. Například v Sevastopolu přišlo k volbám o čtvrtinu více obyvatel, než tam podle statistik opravdu žije. Ruská novinářka také tvrdila, že mohla volit i když neměla trvalý pobyt na Ukrajině. Podle ní si úřednice napsala její jméno na zvláštní seznam, kde už byly napsány jména dalších osob. Podle USA už byly hlasovací lístky předvyplněné. V Sevastopolu by například 123 % populace města musela v referendu hlasovat pro připojení k Rusku.²¹

V této době Evropská komise schválila podpůrný balíček pro Ukrajinu. Částka balíčku by se měla pohybovat kolem 11 miliard EUR. Tato částka by měla pocházet z rozpočtu EU a od mezinárodních finančních institucí. Mezi klíčové prvky balíčku patří 3 miliardy EUR z rozpočtu EU, půjčky ve výši 1,6 miliard EUR a podpůrný balíček grantů ve výši 1,4 miliardy EUR. Dalších 8 miliard získá Ukrajina od Evropské investiční banky a Evropské banky pro obnovu a rozvoj. Mezi další prvky patří technická pomoc v oblastech reformy ústavy, modernizace ukrajinského tranzitu zemního plynu.²²

Události na Ukrajině v dubnu 2014 se stupňovaly. V Doněcké a Luhanské oblasti na východě Ukrajiny separatisté vyhlásili lidové republiky. Kyjev vyslal na východ Ukrajiny vojen-

¹⁹ Parlamentní listy. Nové informace o pozadí státního převratu na Ukrajině. 2014

²⁰ EurActiv. Události na Ukrajině v roce. 2014

²¹ Česká televize. Krym vyhlásil samostatnost. Bylo ale referendum v pořádku? 2014

²² Evropská komise. Podpůrný balíček pro Ukrajinu. 2014

skou operaci, která měla separatisty zneškodnit. Začal gradovat spor mezi Ruskem a Ukrajinou o cenách a dodávkách zemního plynu.²³

Ruský koncern Gazprom navýšil 1. dubna Ukrajině cenu za dodávaný zemní plyn. Původní cena zemního plynu v tisíc kubíků byla 268,5 dolarů a byla zvýšena na 385,50 dolarů. Na částce 268,5 dolarů se Ukrajina domluvila s Ruskem, po neuskutečněné ratifikaci asociační dohody s EU. Díky ruskému postupu na Ukrajině se Severoatlantická aliance rozhodla přerušit spolupráci s Ruskem v oblasti civilní a vojenské správy. Dne 3. dubna Moskva oznámila další zdražení plynu na 485 dolarů, oproti tomu evropští odběratelé zemního plynu platí v průměru 370 – 380 dolarů. Prezident Putin, také pohrozil evropským zemím, že zastaví dodávky plynu na Ukrajinu, což by mohlo ohrozit dodávky plynu do EU. Podmínkou Moskvy bylo zaplacení dluhu za ruský plyn, který Ukrajina má a jeho výše se pohybuje kolem 2,2 miliardy dolarů. Mezi tím proruští separatisté obsadili administrativní budovy v Charkově a vyhlásili lidovou republiku, která má být nezávislá na Ukrajině, požadují také ruskou vojenskou pomoc.²⁴

V květnu 2014 proběhly na Ukrajině předčasné prezidentské volby, které vyhrál kandidát za Nezávislé Petro Porošenko. Volby se samozřejmě neobešly bez násilné akce proruských rebelů na východě Ukrajiny a tlaku Moskvy.

V polovině června roku 2014 vrcholí spor Ruska a Ukrajiny o ceně zemního plynu. Gazprom zastavil dodávky zemního plynu na Ukrajinu. Nový ukrajinský prezident Petro Porošenko se stal oficiální hlavou státu po své prezidentské přísaze, ve které seznámil svět se svým mírovým plánem. Zahájil několikadenní příměří, přesto se na východě Ukrajiny bojovalo.²⁵

Hlavní příčinou sporu o cenu zemního plynu je částka 16 miliard USD, kterou dluží Ukrajina Rusku. Tato dlužná částka zahrnuje 11 miliard USD za vypovězení charkovských smluv²⁶, půjčku 3 miliardy USD v podobě ruského nákupu eurobonů a kolem 2 miliard USD, které Ukrajina dluží Gazpromu od listopadu roku 2013 až do května 2014. Ukrajina již část svého dluhu vůči Gazpromu splatila a to přesně 1,95 miliard USD. Na doplacení toho dluhu

²³ EurActiv. Události na Ukrajině v roce 2014

²⁴ EurActiv. Události na Ukrajině v dubnu v roce 2014

²⁵ EurActiv. Události na Ukrajině v roce 2014

Ukrajina žádá snížení ceny ruského plynu. Moskva nabízí částku ve výši 385 USD za tisíc kubíků plynu, ale Ukrajina chce větší slevu. Tyto neshody mezi oběma stranami vedly k zastavení dodávek zemního plynu na Ukrajinu.²⁷

Evropská rada plně souhlasila s mírovým plánem Petra Porošenka a akceptovala slova Vladimira Putina, který mírový plán také podpořil. Bohužel ze strany ukrajinských orgánů nebyl klid zbraní úplný. Evropská rada také naléhala na Rusko, aby využilo svůj vliv na nelegální ozbrojené skupiny a zastavilo tím pohyb bojovníků a zbraní přes hranice. V souvislosti s neuznáním anexe Krymu a Sevastopolu ze strany EU, přijala Evropská rada jednání Evropské komise v oblasti zákazu dovozu zboží z Krymu a Sevastopolu, které nemají ukrajinské osvědčení. Evropská komise, Evropská služba pro veřejnou činnost a členské státy EU připravili další kroky vůči Ruské federaci, pokud do 30. června 2014 nesplní tyto čtyři podmínky. První podmínkou byla dohoda na způsobu ověřování pro účely příměří a správy hranic, na které bude dohlížet OBSE (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě). Druhou podmínkou je vrácení tří hraničních přechodů do rukou ukrajinských orgánů a to přesně Krasnopartizansk, Izvarino a Dolžanskij. Za třetí bylo osvobození rukojmích, včetně pozorovatelů OBSE. Poslední podmínkou bylo otevření dialogu o provádění mírového plánu prezidenta Porošenka.²⁸

Protože Rusko nedodrželo podmínky, které mu předepsala Evropská komise, a Evropská služba pro veřejnou činnost začaly v srpnu platit přísnější evropské sankce. Moskva na to reagovala embargem na dovoz potravin ze Západu. Ukrajina schválila vlastní zákony protiruských sankcí. V Minsku se uskutečnila mírová jednání a Rusko poskytlo Ukrajině humanitární pomoc, ale Kyjev i Západ si myslí, že se jednalo o skrytou podporu separatistů.

Ukrajinský prezident Porošenko, Putin, ministryně zahraničí EU Catherine Ashton a prezident Kazachstánu se 26. srpna 2014 se sešli v běloruském Minsku. Podle ukrajinského prezidenta všichni souhlasili s mírovým plánem, který má uklidnit situaci na východě Ukrajiny. Putin prohlásil, že mírový proces zcela podporuje, ale příměří s ozbrojenci si musí Kyjev dojednat sám. Den po schůzce se objevily informace o překročení ukrajinských hranic skupinou ruských obrněných vozidel. V té době se podle NATO se na Ukrajině nachází přes 1 000 rus-

²⁶ Vyjadřují dvě smlouvy. Jedna z nich se týká prodloužení pobytu ruské černomořské floty v krymském Sevastopolu a druhá smlouva se týká snížení ceny ruského zemního plynu na Ukrajinu.

²⁷ Ústav mezinárodních vztahů Praha. Rusko-Ukrajinský spor o plyn. 2014

kých vojáků. Podle německé kancléřky Angely Merkelové může vývoj na Ukrajině vést k dalším sankcím vůči Rusku.²⁹

V září se opět ukrajinská vláda dohodla s rebely na klidu zbraní a mírovém plánu, ale došlo k narušení toho příměří. Ve Walesu se konal summit Severoatlantické aliance. NATO se na summitu dohodlo o možnosti pomoci Ukrajině. Oblasti pomoci by měly být následující, finanční pomoc a pomoc v oblastech jako je například logistika, kybernetická ochrana a komunikační systému. Po společném zasedání, Evropský parlament a ukrajinská Verchovna rada schválili asociační dohodu. Západní země a USA uvalily na Rusko přísnější sankce.³⁰

Členové summitu ve Walesu se shodli na tom, že neuznávají anexi Krymu. Požadují, aby Rusko ukončilo okupaci Krymu, zastavilo financování separatistů, stáhlo své jednotky z hranic s Ukrajinou. Členové summitu podporují sankce uvalené na Rusko a souhlasí s rozhodnutí EU o omezení přístupu Ruska na kapitálové trhy, omezit přístup k novým technologiím v oblasti obrany a energetiky.³¹

Na konci října se Rusko a Ukrajina dohodly o ceně zemního plynu. Obě strany se shodly na částce 385 dolarů za tisíc kubických metrů. Ukrajina také slíbila, že splatí část svého dluhu. Na splacení dluhu chce použít finanční prostředky z EU. Kyjev požádal EU o novou půjčku ve výši 2 miliard EUR.³²

Poslední události na Ukrajině souvisejí s příměřím, které bylo dohodnuto 12. února 2015 v Minsku, kde se sešla kontaktní skupina, která byla zastoupena německou kancléřkou Angelou Merkelovou, francouzským prezidentem Hollandem, Vladimírem Putinem a ukrajinským prezidentem Petrem Porošenkem. Jednání v Minsku trvalo přes 15 hodin. Skupina se shodla na příměří, které by mělo platit od 15. února. Mezi hlavní body dohody v Minsku patří například stažení zbraní, které by mělo začít 17. února, udělení amnestie pro účastníky bojů, odsunutí zahraničních bojovníků, techniky a zbraní z Ukrajiny, zbavit nelegální skupiny zbraní a ústavní reformu. Německá kancléřka ocenila jednání Vladimíra Putina, který přiměl separatis-

²⁸ Evropská rada, Rada Evropské unie. Závěry Evropské rady-Ukrajina. 2014

²⁹ EurActiv. Události na Ukrajině v srpnu roku 2014

³⁰ EurActiv. Události na Ukrajině v září roku 2014

³¹ NATO. Wales Summit Declaration. 2014

³² EurActiv. Události na Ukrajině v říjnu 2014

ty, aby souhlasili s příměřím. Podle ní je příměří jen jiskřička naděje a cesta k urovnání konfliktu bude ještě dlouhá.³³

3.4 Rusko v mezinárodních organizacích

Vzhledem k událostem na Ukrajině, Rusko nově utváří a realizuje svoji zahraniční politiku. Ruská angažovanost v ukrajinském konfliktu vede k negativním vztahům mezi Ruskem a Západem. Západ trestá Rusko pomocí sankcí a pozastavením spolupráce. Současná krize má dvě strany. Jedna strana a to Západní reaguje na porušení mezinárodního práva. Naopak Rusko spatřuje současné problémy v dlouhodobém přehlížení ruských zájmů.

Díky ruské anexi Krymu jsou očekávány negativní postoje mezinárodních organizací k Rusku. Jako první na ruskou anexi Krymu zareagovala skupina G7, která pozastavila Rusku členství. Země G7 se odmítly účastnit summitu v Soči, kde mělo Rusko summitu předsedat. OECD pozastavila přístupová jednání s Ruskem. Evropská unie zablokovala vízový dialog a zrušila summit EU-Rusko v Soči.

Rusko si chce, ale udržet svou pozici světové velmoci a hlavní úlohu v postsovětském prostoru. Rusko bude hájit své zájmy v euroasijské oblasti a v uskupeních, které budou představovat alternativu k západním organizacím.³⁴

V červnu roku 2015 se bude konat Petrohradské mezinárodní ekonomické fórum. Ekonomického fóra by se měli zúčastnit hlavy států, předsedové vlád, političtí lídři, ředitelé a nejvýznamnější manažeři ruských a zahraničních společností. Hlavním náplní fóra bude hledání nových geopolitických partnerů Ruska, kteří by nahradili stávající partnery jako je Evropa a USA. Předpokládá se, že se Ruská federace geopoliticky obrátí na východ. Dalším bodem ekonomického fóra bude větší zapojení zemí BRICS do světové ekonomiky. Země BRICS by chtěly mít větší hlasovací právo v mezinárodních organizacích, například ve Světové bance

³³ Česká televize. Úspěšný Minsk: Dohoda na příměří i demarkační linii. 2015

³⁴ BussinessInfo. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních. 2015

nebo v Mezinárodním měnovém fondu. Zároveň by země BRICS mohly mít právo na zablokování rozhodnutí mezinárodních finančních organizací.³⁵

Ruská federace pokládá za klíčové své členství v mnoha integračních uskupeních, ale pouze na rovnoprávné platformě. Rusko vidí svoji prosperitu v uskupení zemí BRICS, kde se snaží ucelit ekonomickou a bezpečnostní složku. Nynější integrace v postsovětském prostoru je hlavní zahraničně-politickou prioritou Ruské federace.

3.4.1 Vztahy Ruské federace a Severoatlantické aliance (NATO)

Vztahy mezi Ruskem a NATO mají v zahraniční politice Ruska zvláštní pozici. Rusko se dívá na NATO jako na svého silného protivníka, který nepříznivě ovlivňuje bezpečnost hranic s Ruskou federací. Názory Ruska a Severoatlantické aliance se rozcházejí v oblasti bývalého Sovětského svazu. Naopak společné zájmy Aliance a Ruska lze vidět v boji proti terorismu, pirátství, v řešení krizí a zvláště těch, které se mohou týkat Ruska.

Spolupráce mezi Ruskou federací a NATO byla započata v roce 1994, kde se Rusko připojilo k programu Partnerství pro mír. Společná angažovanost byla v té době vymezena na společné aktivity v Bosně a Hercegovině. V Paříži roku 1997 byl podepsán Zakládající akt o vzájemných vztazích, spolupráci a bezpečnosti mezi NATO a Ruskou federací. Následně v roce 2002 vznikla Rada NATO-Rusko.

Ruská společnost a politické elity mají stále protialianční postoje, zvláště pak v otázce rozšiřování NATO, i když se strany navzájem ujišťují o vzájemné bezpečnosti.

Anexe Krymu měla negativní dopad na vzájemné vztahy mezi Ruskem a Aliancí, které prožívají nejhlubší krizi. V dubnu 2014 NATO zastavilo vojenskou a civilní spolupráci s Ruskem. Komunikace stran je snížena na úroveň velvyslanců při Radě NATO-Rusko. Summit NATO, který se konal v září roku 2014, zvýšil obranu členských zemí pro případ ohrožení ze strany Ruské federace.

Z pohledu Ruské federace je právě posilování vztahů mezi Ukrajinou a NATO jedním z hlavních motivů, proč se Rusko rozhodlo k akcím na Krymu, podporování separatistů na

³⁵ RuTravel. Hledání nových spojenců Ruské federace bude jedním z hlavních témat Petrohradského ekonomického fóra. 2015

východě země. Rusko si totiž nedovede představit, že se Ukrajina měla stát členským státem NATO, popřípadě, že by na Ukrajině byly rozmístěny základny NATO.

3.4.2 Šanghajská organizace spolupráce (SCO)

Rusko je jedním ze zakládajících členů Šanghajské organizace spolupráce, která vznikla v roce 2001 z Šanghajské pětky. Šanghajskou organizaci spolupráce tvoří Čínská lidová republika, Ruská federace, Uzbekistán, Kazachstán, Kyrgyzstán a Tádžikistán. Rusko vidí v rozvoji SCO velký význam a pro samotné Rusko je to jeden z klíčových prvků regionalizace mezinárodních vztahů. Co se týče bezpečností spolupráce, je mezi zeměmi nejdůležitějším tématem boj proti drogám a boj proti terorismu.

Rusko ani Čína pro zatím nechtějí stavět SCO do vyšší integračních stupňů, protože jejich strategické zájmy jsou rozdílné.

Rusko se v září 2014 ujalo předsednictví Šanghajské organizace spolupráce. Hlavním předmětem ruského předsednictví bude rozšiřování organizace o potenciální členy, kterými jsou Indie a Pákistán. Dalšími tématy bude posílení role v regionální bezpečnosti, prohloubení kulturních vztahů a vypracování postojů k nynějším regionálním a globálním problémům. K příležitosti summitu v roce 2015 chce Rusko vyzvat k zpracování strategie rozvoje organizace do roku 2025.

3.4.3 Skupina Osmi (G8) a Skupina Dvaceti (G20)

Skupina G20 vznikla v roce 1999 na základě skupiny G7. G20 převzala koordinaci dopadů tehdejší finanční krize. Což pro Rusko znamenalo zapojení do globálních finančních otázek. Pro Rusko je formát G20 důležitý zvláště po zastavení působení v G8.

Rusko v roce 2013 předsedalo G20. Priority Ruska jako předsednické země byly tři. První z nich byly efektivní regulace v zájmu ekonomického růstu. Druhou oblastí jsou investice v zájmu ekonomického růstu a tvorba nových pracovních míst. Poslední oblastí je důvěra a transparentnost v zájmu ekonomického růstu.

Na vrcholném summitu G20 v září 2013 v Sankt Petěrburku se však o těchto oblastech příliš nehovořilo. Obsah summitu převýšil vývoj v Sýrii po použití chemických zbraní a zúčastnění představitelé dvaceti zemí se věnovali bezpečnostní situaci v Sýrii.

Na začátku roku 2014 bylo Rusku pozastaveno členství v G8, kvůli ruské anexi Krymu. Země G7 odmítly účast na summitu v ruském Soči.³⁶

3.5 Sankce proti Ruské federaci

První sankce proti Rusku byly vyhlášeny Radou Evropské unie 17. března 2014 a byly výsledkem jednání, které se konalo 6. března 2014. Sankce se týkají cestovního omezení, zastavení finančních prostředků a ekonomických zdrojů některých fyzických či právnických osob, které jsou zodpovědné za své jednání, které narušuje nezávislost, jednotnost a suverenitu Ukrajiny. Na seznamu fyzických osob se nachází 21 jmen a většinou se jedná o jména, která jsou spjata s Krymem, můžeme zde nalézt jméno „krymského premiéra“, který byl zvolen proruskými ozbrojenci. Na seznam se dostal i velitel černomořské flotily, který velel ruským ozbrojeným silám při okupaci ukrajinského území.³⁷

Evropská unie dne 31. července přijala rozhodnutí Rady, které vymezuje oblasti sankcí. Evropská unie reaguje na prohlubování krize na Ukrajině a zapojení Ruska v této krizi.

Nové sankce se dělí do čtyř oblastí:

1. Omezení dotýkající se kapitálového trhu

Omezení se týká finančních institucí, které jsou z větší poloviny v rukou Ruska. Nebudou mít možnost poskytovat finanční prostředky nebo investiční služby, bude jim zamezeno vydávání nových dluhopisů, akcií nebo podobných finančních nástrojů s dobou splatnosti delší než 90 dnů. Omezení se ovšem netýká institucí, které jsou založeny na mezinárodních smlouvách.

2. Omezení týkající se zbraní

Toto opatření zakazuje dovoz a vývoz zbraní a vojenského materiálu z nebo do Ruska. Opatření se, ale netýká vojenského materiálu, na který už byl vytvořen kontrakt a na dodávky náhradních dílů, které jsou potřebné pro údržbu výzbroje, která už se nachází v EU.

3. Omezení pro vývoz zboží a technologií dvojího užití

Omezení se týká prodeje, dodávek a vývozu zboží a technologií pro vojenské použití a konečné vojenské uživatele. Opatření se nevztahuje na zboží a technologie dvojího využití pro letecký a kosmický průmysl, který je určen pro civilní využití a konečným spotřebitelem je civilní obyvatelstvo.

³⁶BusinessInfo. Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních. 2015

³⁷Úřední věstník Evropské unie: Nařízení RADY EU. 2014

4. Omezení pro vývoz citlivých technologií pro ropné odvětví a související obory

Toto opatření se vztahuje na technologie, které se využívají pro průzkumy těžby ropy, také na těžbu ropy v moři nebo na arktický průzkum a těžbu ropy z břidlic.³⁸

Sankce, které na Rusko uvalila EU a USA budou mít dopad na ekonomiku spíše až v roce 2015. Dopad sankcí lze vidět v propadu rublu a k omezenému vstupu na finanční trhy. V roce 2015 může Rusko očekávat nepatrný růst inflace, ale cíl dostat inflaci pod 10 % je naplňován. Sankce mají vliv i na geopolitickou rovnováhu, některé země rozvazují s Ruskem vztahy jak politické a ekonomické a upevňují své partnerství s Tureckem, Čínou nebo Íránem. Podle zprávy Ministerstva zahraničí nejsou dnešní problémy ruské ekonomiky jen v sankcích, ale také v silném zaměření ruského hospodářství na těžbu a vývozu nerostných surovin.³⁹

Tabulka 3.4 Prognóza inflace a růstu HDP v Ruské federaci

	2014	2015	2016
Míra inflace v %	7,4	7,7	6,1
Růst HDP v %	0,3	0,0	1,6

Zdroj: OECD 2015

Oživení ekonomiky bude záviset na její schopnosti navýšit obchody se zeměmi mimo sankce. Takové to oživení vyžaduje čas, a proto se v roce 2015 očekává stagnující růst HDP.⁴⁰

Podle posledních zpráv se uvažuje o zrušení sankcí proti Rusku, ale jen v případě, že Rusko dodrží předání ukrajinských hranic zpět pod kontrolu Ukrajiny a bude dodržovat příměří. Bohužel na Ukrajině stále nedošlo ke klidu zbraní.⁴¹

3.6 Propad rublu

Ruská ekonomika již pocítila sankce, které na Rusko uvalily západní země kvůli ozbrojenému konfliktu na Ukrajině. Investoři ze západních zemí, ze země odcházejí. Rusko nevy-

³⁸ Ministerstvo průmyslu a obchodu. EU schválila strukturu ekonomických sankcí proti Ruské federaci. 2014

³⁹ E15.cz. Česká diplomacie: Hlavní dopad sankcí na Rusko bude příští rok. 2014

⁴⁰ OECD. Russian Federation – Economic forecast summary. 2015

⁴¹ Česká televize. Čas vypršel. Stahování těžkých zbraní v Donbasu nezačalo. 2015

váží a spíše dráže dováží. Ruská centrální banka se snaží měnu zachránit intervencemi, ale tuto situaci ztěžuje velmi levná ropa.

Sankce západu pocítili i obyčejní lidé. Nejvíce zdražilo zboží ze Západu, rostou ceny potravin a cigaret.

Za stále rostoucí ceny může klesající rubl. Za uplynulé tři měsíce rubl oslabil o 14 %. V pondělí 13. října se prolomila hranice 40 rublů za dolar. Kromě nízkých cen ropy, rubl sráží i sankce. Podle analytiků bude rubl ještě oslabovat. Za největší problém ekonom Jan Bureš považuje sankce pro finanční sektor, které znemožňují ruským bankám a podnikům získat peněžní prostředky na zahraničních trzích, jak uvedl v rozhovoru pro Českou televizi.

Centrální banka se snaží situaci řešit intervencemi. Za posledních pár dnů v říjnu 2014 banka uvolnila do ekonomiky 1,5 miliardy dolarů. V průběhu roku 2014 banka napumpovala do rublu přes 50 miliard.

Prezident Vladimir Putin si hospodářské problémy příliš nepřipouští. Stále spoléhá na Čínu jako svého obchodního partnera a investora, protože většina západních investorů z Ruska odešla.

Správce státní pokladny Anton Siluanov má v úmyslu ušetřit na armádě, ale Vladimir Putin chce do roku 2020 zmodernizovat výzbroj pro armádu. Částka, za kterou chce prezident zmodernizovat armádu sahá k 12 bilionům korun.

Za zmínku stojí i zákon o odškodnění „Putinových přátel“, který parlament schválil už v prvním čtení. Tento zákon je v Rusku přijímán kontroverzně. Kritici toho zákona ho přezdívali jako „zákon o Rotenbergových vilách“. Rotenberg se znelíbil Evropské unii, protože je to blízký důvěrník Vladimira Putina.⁴²

V úterý 16. prosince 2014 rubl posílil díky zásahu centrální banky. V pondělí v noci centrální banka zvýšila základní úrokové sazby o 7,5 procentního bodu na 17 %. V pondělí 15. prosince 2014 si rubl šáhl na své dno a klesl na 65,90 RUB/USD, což znamená jednodenní propad o více než 10 %. Mezi hlavní úspěchy vlády Vladimira Putina donedávna patřila stabilní měna. Propad rublu v roce 2014 připomíná situaci měnové krize před 16 lety, kdy před

⁴²Česká televize. Ruská ekonomika v nesnázích. Čeká Rusko kolaps jako kdyby SSSR? 2014

nástupem Putina do prezidentského úřadu, pád rublu způsobil státní bankrot a došlo ke ztrátě úspor obyvatelstva.⁴³

Na výroční tiskové konferenci 18. prosince 2014 se Vladimir Putin nechal slyšet, že za pád rublu mohou vnější faktory, ale Rusko je schopno se z krize dostat do dvou let. Podle slov Putina se současná situace dá využít k diverzifikaci ekonomiky. Putin Rusko srovnal s medvědem, který brání tajgu a západ chce medvěda spoutat řetězy, odmítl i tvrzení, že Rusko je agresorem a své tvrzení zdůvodnil tím, že Rusko má dvě vojenské základny v zahraničí a USA má vojenské základny po celém světě. Spojené státy také označil jako hrozbu pro Rusko. Dle ruského ministra pro hospodářský rozvoj patří mezi vnější faktory současné ekonomické situace Ruska sankce, které způsobil pokles ceny ropy a strukturální ekonomické reformy, které se nepodařilo uskutečnit. Také dodává, že pokud by nebylo těchto faktorů, hospodářství Ruska by ročně vzrostlo o 2,5 až 3 %.⁴⁴

Na této konferenci padla i otázka palácového převratu, na kterou Vladimir Putin odpověděl, že prezident nemá palác, ale rezidenci a Kreml. Putin vidí stabilitu Ruska v podpoře ruského lidu, kterou cítí jak ve své zahraniční tak i domácí politice. Současnou situaci Ruska Putin svaluje na vnější síly, přesto někteří členové ruské smetánky obviňují z krize Putina. Ten si ale užívá své popularity, která vychází z průzkumů od březnové anexy Kremlu a přesahuje 80 %.⁴⁵

Podle zpráv, které se objevily na konci prosince roku 2014, ruskou ekonomiku zachraňuje zvýšený export ropy do Číny. Oproti roku 2013 Rusko do Číny exportovalo o 65 % více ropy. Díky nejnižším cenám ropy za poslední čtyři roky Rusko dovezlo do Číny kolem 810 000 barelů ropy denně. Pro ruskou ekonomiku je rostoucí zájem o ropu velkým přínosem. Čína od Ruska nakupovala barel ropy za 90 USD a to je nejnižší cena od prosince roku 2010. V měsíci listopadu ruský parlament schválil zákon, který se týká snížení vývozních cel pro ropu. Vladimir Putin říká, že se ruská ekonomika musí smířit s cenovou realitou, protože barel ropy by se mohl dostat pod 40 dolarů. Čína prohlásila, že Rusku poskytne pomoc, kterou vidí ve větším zapojení čínské měny ve vzájemném obchodě

⁴³ Finance. Rubl po zásahu centrální banky prudce zpevnil. 2014

⁴⁴ Zprávy idnes. Putin: Rusko je medvěd, který brání tajgu. Krize přejde do dvou let. 2014

⁴⁵ Česká televize. Putin se palácového převratu nebojí – paláce nemá a lid prý stojí za ním. 2014

3.7 Současné problémy ruské ekonomiky

Světová finanční a hospodářská krize podrobila Rusko překvapivému šoku a odkryla problémy, které brání ruské ekonomice více se rozvíjet. Mezi ty to problémy patří – vysoká závislost ekonomiky na vývozu surovin, stav dopravní infrastruktury, stárnutí populace, neefektivní instituce, výrazná příjmová rozčleněnost ruské společnosti a regionální ekonomická a sociální diference a neefektivní hospodaření s primárními zdroji.

Vysoká závislost ekonomiky na vývozu surovin

Vývoz ropy a zemního plynu tvoří dvě třetiny ruského exportu. Polovinu ropy, kterou Rusko vytěží, se vyváží do zahraničí. Rusko je největším vývozcem zemního plynu na světě. Jednu třetinu vytěženého plynu vyváží. Mezi další exportní suroviny patří například hliník, jehož výroba je velmi náročná na energii, ale Rusko tuto energii získává z ropy a ropných derivátů.

Stav dopravní infrastruktury

V Rusku jsou stavby silnic a dálnic, více nákladnější než například v obdobných podmínkách Kanady. Neuspokojivý stav infrastruktury ztěžuje rozvoj průmyslu, napomáhá k zaostalosti odlehlých regionů.

Stárnutí populace

Rusko se potýká se stárnutím populace jako většina vyspělých států světa. Podle predikcí bude Rusko do roku 2050 čelit silnému nárůstu osob v postproduktivním věku a hrozí kolaps sociálního a zdravotního systému.⁴⁶

Příjmová nerovnost ruské společnosti a regionální ekonomická a sociální diference

Podle úrovně příjmové nerovnosti ve společnosti tedy Giniho koeficientu se Rusko řadí na 89. pozici ze 157 hodnocených zemí. Podobně jako Rusko jsou na tom Čad, Turecko nebo Senegal. Podle magazínu Hospodářský novin a týdeníku ekonom mají nejlepší životní podmínky lidé žijící v Moskvě. Moskva v tomto ohledu nemá konkurenci, i co se týče hospo-

⁴⁶ CIHELKOVÁ, E., Světová ekonomika, nové jevy a perspektivy. 2014

dářského a sociálního rozvoje. Moskvu v tomto ohledu následuje Moskevská oblast, Petrohrad a přilehlá Leningradská oblast.⁴⁷

Tabulka 3.5 Průměrný měsíční příjem na člena ruské domácnosti (v rublech)

	Moskva	Petrohrad	Krasnojarský kraj	Stavropolský kraj	Průměr Ruské federace
2000	7998	2556	2773	1405	2281
2011	47319	25995	18796	14440	20755

Zdroj: Rosstat

3.8 Shrnutí kapitoly

Ekonomická situace Ruské federace se zlepšila jmenováním Vladimira Putina prezidentem. Putin začal s mnoha reformami, které měly povzbudit špatný stav ekonomiky z 90. let.

V době, kdy se prezidentem stal nástupce Putina, Dmitrij Medvěděv propukla v Rusku hospodářská krize, kterou musel nově zvolený prezident řešit.

V současné době se Rusko příliš dobře na mezinárodní scéně neprezentuje a to díky Ukrajinské krizi, kde se Rusko angažuje a díky sankcím, které byly na Rusko uvaleny. Oba tyto problémy mají dopad na ekonomiku Ruska. Mezi důvody současného stavu ekonomiky zcela jistě patří propad rublu na konci loňského roku. Rusko se, ale také potýká se svými vnitřními problémy ekonomiky.

⁴⁷ Český exportér červen 2013/2014

4 Budoucí tendence a vývoj Ruské ekonomiky

V poslední kapitole jsou rozebrány perspektivy Ruska, které jsou viděny v Euroasijské unii a v Rusko–Čínském projektu. Poté je charakterizován vývoj ekonomiky Ruska v roce 2015, která musela být díky událostem týkající se Ukrajiny přehodnocena. V poslední části kapitoly je popsána Koncepce dlouhodobé vývoje Ruské federace do roku 2020 spolu s plněním vybraných ukazatelů

4.1 Rusko a jeho perspektivy

Rusko je vnímáno jako silný světový hráč, ale nemá status supervelmoci. Mezi hlavní rysy významné pozice Ruska patří:

- velké zásoby nerostných surovin, hlavně ropy a plynu;
- vojenská síla, která je zajištěna druhým největším potencionálem jaderných zbraní ve světě;
- vyspělá vědeckotechnická základna ve většině odvětví;
- stálé členství v Radě bezpečnosti OSN;
- a značný ekonomický a politický vliv na země, které byly součástí Sovětského svazu.

Dalším významným faktorem vlivu Ruska je i velikost území, na kterém se Rusko rozkládá a současně sousedí se všemi hlavními euroasijskými aktéry. Na jihu sousedí s islámským světem a Indií, na západě a severu s Evropskou unií a na východě s rychle se rozvíjející Čínou.

Rusko vidí svou perspektivu v obchodu s Čínou. Koncern Gazprom spoléhá na výstavbu dvou plynovodů, které by měli dodávat Číně kolem 40 miliard kubických metrů plynu ročně. Jeden z plynovodů je již ve výstavbě. Rusko také počítá s nárůstem vzájemného obchodu s Čínou na 100 miliard dolarů v roce 2020. Mezi hlavní komodity vývozu bude patřit ropa, zemní plyn a zbraně. Z dlouhodobého hlediska budou vztahy mezi Ruskem a Čínou posilovat. I když Rusko se snaží být obezřetné, protože si myslí, že by Čína mohla v budoucnu dominovat v oblasti Sibíře a na Dálném východě, tedy v oblastech bohatých na energetické zdroje.

Co se týče dovozu a vývozu do Evropské unie, hlavní roli zde hrají energetické zdroje jako je ropa a zemní plyn. Tyto dvě komodity mají klíčovou roli před vzájemnými komplikacemi, takže jsou jakousi pojistkou. Evropská unie je závislá na dovozu plynu z Ruska. Dnes se Rusko podílí 50 % dovozu a v roce 2020 se odhaduje, že to bude až 70 %. Na druhé straně je Rusko závislé na příjmech z exportu energetických surovin, které zahrnují zásadní část objemu obchodní výměny mezi EU a Ruskem. Vývoj v Rusku bude silně záviset na řešení Ukrajinské krize tato krize ostatně, bude mít vliv i na budoucí vývoj země. Budoucí vývoj souvisí i s vnitřní ekonomickou, politickou a sociální stabilitou státu.

Rusko bude v budoucnu využívat svou komparativní výhodu, kterou je energetická nezávislost. Ve světě má Rusko sedmé největší zásoby ropy což je asi 8,2 miliard tun (5,7 %) a největší zásoby plynu 47,57 bilionů kubických metrů (30,5 %).⁴⁸ V roce 2014 vyšla zpráva o tom, že Rusko si po následujících 20 let zachová pozici v dodávkách ropy a zemního plynu. V roce 2035 by se těžba ropy měla vyšplhat na 548 milionů tun ze současných 523 milionů tun. Co se týče zemního plynu, experti odhadují jeho těžbu na 807 miliard krychlových metrů ročně oproti dnešním 672.⁴⁹

Je patrná i negativní stránka energetického bohatství země. Příjmy z ropy a zemního plynu tvoří kolem 37 % federálního rozpočtu. Exportní příjmy Ruska z ropy a zemního plynu se pohybují kolem 60 %.

K ohrožení budoucího vývoje Ruska patří i demografický úpadek. V posledních letech došlo ke snížení počtu obyvatel Ruska, což může mít negativní důsledky na pracovní sílu pro ruskou ekonomiku.

V horizontu do roku 2020 se bude Rusko řadit k hlavním aktérům vývoje ve světě spolu s Evropskou unií, Čínou a Spojenými státy. Potenciál země je viděn v surovinovém bohatství a také ve vojenské síle.⁵⁰

⁴⁸ Balabán, M., Postavení Ruska a jeho vývoj do roku 2020 s výhledem do roku 2050

⁴⁹ Hlas Ruska. V roce 2035 Rusko zůstane největším exportérem energetických surovin. 2014

⁵⁰ Balabán, M., Postavení Ruska a jeho vývoj do roku 2020 s výhledem do roku 2050

4.1.1 Euroasijská unie

Budoucí perspektivu vývoje ruské ekonomiky lze spatřovat v již vzniklé Euroasijské unii jinak nazývané Euroasijská hospodářská unie (EAHU), která vznikla o půlnoci z 31. prosince na 1. ledna 2015. Euroasijská unie je spolupráce mezi Běloruskem, Ruskem, Kazachstánem, Arménií a Kyrgyzstánem.

Smlouva o vzniku EAHU byla podepsána 29. května 2014 mezi Ruskem, Kazachstánem a Běloruskem. V říjnu na summitu Společenství nezávislých států se k unii připojila Arménie.

Euroasijská unie je otevřená pro kterýkoliv stát jak na východ, tak i na západ od Ruska. Podle Vladimira Putina byly problémy, které by mohly ohrozit fungování Euroasijské unie odstraněny.

Za formální počátek fungování EAHU je považován 1. leden 2015, který zároveň posouvá EAHU do vyšších etap integrace. EAHU má už další zájemce o vstup, kterými jsou Vietnam, Turecko, Indie a Izrael.

Hlava státu Běloruska Alexandr Lukašenko a kazašský vládce čas od času projevují neshodu, že se nepodařilo uskutečnit volný pohyb zboží mezi členskými státy, i když celní unie mezi nimi existuje od roku 2010. Jako příklad lze uvést spor mezi Minskem a Moskvou, který se týkal reexportu zakázaného západního zboží přes Bělorusko do Ruska. Tento spor vyvrcholil zákazem dovozu běloruského masa a mléka do Ruska a dokonce k obnovení kontrol na celnici.

Za důležitou zemi v postsovětské integraci byla do nedávna Ukrajina. Ovšem plán připojit Ukrajinu do EAHU byl zmařen po únorovém svržení proruského prezidenta Viktora Janukovyče. Nový prezident Ukrajiny uzavřel asociační dohodu s Evropskou unií a začal vyjednávat o přístupu Ukrajiny do NATO. Ukrajina byla následována Gruzíí a Moldavskem v podpisu asociační dohody s EU. Na tyto podpisy Rusko zareagovalo zákazem dovozu určitých zboží z těchto států.

Podle zakládajících členů se má stát EAHU po Evropské unii, Spojených státech a Číně dalším centrem světové ekonomiky. Hlavní roli v tomto uskupení má Ruská federace.⁵¹

⁵¹ i-RU.CZ. Euroasijská hospodářská unie (EAHU): 1.1.2015 - odstartováno

Euroasijská unie je domovem asi pro 170 milionů lidí, kteří předpokládají, že z členství v EAHU jim vyplyne větší svoboda a z ní vyplývající prosperity. Ovšem podle nejnovějšího Indexu ekonomické svobody má z Ruska, Kazachstánu, Běloruska a Arménie, nejlepší výsledek Arménie, která se umístila na 52. místě z hodnocených 178 zemí. Rusko se umístilo na 142. příčce, Bělorusko skončilo na 153. místě a Kazachstán na 69. místě. Dalo by se říct, že země nejsou zrovna příkladem ekonomické svobody podle toho Indexu, ale vše se může změnit pokud budou tyto země spolupracovat.

Rusko bude udávat EAHU směr, je však proslulé svou variantou *crony capitalism*. Tento pojem se dá přeložit jako oligarchie⁵². V takovém prostředí je stát zneužíván vlastníky velkých korporací k odstranění konkurence nebo udělováním státních zakázek.

Euroasijská unie se nechala inspirovat Evropskou unií v otázce společné měny, která by měla být spuštěna do roku 2025 a měla by být nazývána Altyn. Spřátelení východních zemí se často označuje jako vytváření novodobého Sovětského svazu, proto by prosazování společného rublu v Euroasijské unii vyvolalo spíše domněnky o tom, že Rusko chce být hlavní zemí v unii. Měnu Altyn již v dávných dobách používali obchodníci, kteří cestovali napříč Ruskem a asijskými krajinami. V současné době musíme brát v úvahu propad rublu a začínající studenou válku. Efektem studené války by mohl být odklon východních zemí od dolaru jakožto světové rezervní měny. Rusko proto nakupuje zlato a prodává americké státní dluhopisy.⁵³

Současnou výzvou nové unie je potřeba rychlého rozvoje průmyslu a dopravy. Do těchto dvou sektorů budou plynout největší investice. Země Euroasijské unie by měly budovat infrastrukturu, která jim poskytne konkurenční výhodu na světovém trhu, výhodu technologické vyspělosti a výhodu samostatnosti.

Krize na Ukrajině ukázala členským zemím EAHU, že budování jejich vlastní průmyslové základy je pro ně současnou prioritou. Hlavní problém mezi EU a novou unií je právě Ukrajina, protože bez Ukrajiny bude EAHU oslabena. Evropská unie se proto snaží Ukrajinu k sobě co nejrychleji přilákat. EU vidí v EAHU konkurenta. Pro nový celek představují pro-

⁵² Oligarchie je forma vlády, kde má politickou moc jen několik prominentních osob.

⁵³ Finmag. Euroasijská ekonomická unie: Partner, nebo konkurence? 2015

blémy s Ukrajinou velké nepříjemnosti a velmi důležité bude, jak se s tímto problémem nově vytvořený celek vyrovná.⁵⁴

4.1.2 Rusko – Čínský projekt

Pro budoucí vývoj Ruska je důležitý projekt, který byl podepsán mezi Vladimírem Putinem a čínským vicepremiérem Čang Kao-li. Projekt byl nazván Síla Sibíře. Jedná se o plynovod, který by měl být do konce roku 2019 zprovozněn. Stavbu Síly Sibíře bude mít na starost ruský monopol Gazprom.

Podle ruských expertů by mělo Rusko v následujících 30 letech exportovat do Číny kolem 38 miliard metrů krychlových plynu ročně. Mezi hlavní podmínky pro vytvoření Síly Sibíře je i snížení závislosti Ruska na Evropě, protože Evropa představuje pro Rusko hlavního odběratele plynu.

Monopol Gazprom spustí těžbu na plynovém poli Čajanda ke konci roku 2018. První krychlové metry plynu by měly začít proudit do Číny na konci roku 2019. Pro dodávky do Číny, je klíčové pole Čajada, podle budoucích odhadů by měla těžba z toho pole činit asi 25 miliard metrů krychlových ročně.

Plynovod bude dlouhý přes 3 900 kilometrů a bude spojoval plynová pole ve východní Sibíři s Čínou a má se stát nejdelším plynovodem na světě.⁵⁵

⁵⁴ Fortrade. Euroasijský svaz v roce nula. 2015

⁵⁵ Česká televize. Síla Sibíře aneb nejdelší cesta ruského plynu povede do Číny. 2014

Obr.4.1 Mapa Síly Sibiře

Zdroj: Gazprom

Obrázek ukazuje pomocí vytečkované čáry plynovod Síla Sibiře. V počáteční fázi projektu bude fungovat přeprava plynu z ložiska Čajanda v Jakutsku do města Blagověščensk, které se nachází na čínské hranici. Tato část plynovodu bude dlouhá 968 kilometrů a předpokládané dokončení je do roku 2018. Na ruském území bude plynovod pokračovat na Dálný východ, do Chabarovsku a Vladivostoku. Předpokládané náklady na stavbu činí pro obě země přes 70 miliard dolarů. Čína přislíbila zahájit stavbu své části Síly Sibiře v první polovině roku 2015.

Čína v roce 2013 spotřebovala kolem 170 miliard metrů krychlových zemního plynu a do roku 2020 se odhaduje, že spotřeba stoupne na 420 miliard metrů krychlových. V současné době, ale stále zůstává největším odběratelem ruského plynu Evropa. Loni do Evropy, Rusko poslalo 160 miliard metrů krychlových plynu.⁵⁶

Projekt plynovodu Síla Sibiře navazuje na smlouvu, kterou podepsal Putin 20. května 2014 v Pekingu. Hodnota smlouvy je odhadována na více než 400 miliard dolarů. Smlouva má Rusku zajistit menší exportní závislost na Evropě.

⁵⁶ Česká televize. Síla Sibiře aneb nejdelší cesta ruského plynu povede do Číny. 2014

Tato smlouva obsahuje dodávky zemního plynu od roku 2018 až do roku 2048. Podle odhadů by roční objem exportu plynu měl činit 38 miliard kubických metrů. Pro srovnání je to čtvrtina dnešní čínské poptávky po plynu.

Gazprom by plyn do Číny exportoval pomocí již zmíněného plynovodu Síla Sibiře. O dodávkách ruského plynu do Číny jednal Gazprom s čínskou stranou dlouhých deset let.

Podle současných odhadů by obchod mezi Ruskem a Čínou měl dosáhnout za rok 2015 objemu 100 miliard dolarů, což jsou asi 2 biliony korun. Podle ruského ministerstva zahraničí by Čína mohla v následujících letech sesadit Evropskou unii z pozice největšího obchodního partnera.⁵⁷

Podle zpráv z března roku 2015 by mohl být projekt Síly Sibiře odložen. Rusko, ale tuto zprávu popřelo s tím, že nemá žádné plány odložit projekt Síly Sibiře a to i přes pokles světových cen energií, které by mohly být důvodem pro odložení projektu. Podle ruského ministra energetiky se i Gazprom drží svého plánu přivést do Číny první plyn do konce roku 2019.

Tři bankovní a průmyslové zdroje oznámily, že by Moskva mohla odložit dokončení Síly Sibiře a to proto, aby se dokončil levnější projekt Altaj, což je cesta od již existujících plynových polí do Číny. Taková to změna by zpozdila projekt Síly Sibiře, který je klíčovým plánem Moskvy, jak najít nové trhy pro své energetické zdroje v Asii. Rusko tak ztratí svou závislost na Evropě. Podle Kremlu byl podpis Síly Sibiře diplomatickým tahem.

Západní alternativní cesta Altaj by poskytla Číně plyn z Yamalu. Projekt je, ale pro Čínu méně atraktivní, protože Čína potřebuje plyn na průmyslovém východě a ne na dalekém západě. Propojení potrubí Altaj s hlavními spotřebiteli plynu v Číně by znamenal obrovský projekt. Tento projekt by měl dopad na změnu čínského pětiletého plánu, což je hlavní překážkou pro Gazprom. Peking má stále zájem o oba zmíněné projekty, který by snížily čínskou závislost průmyslu na uhlí.

Plynovod Altaj je levnější projekt než Síla Sibiře, proto Altaj by využíval volnou kapacitu už již existujících plynových polí a nemusely by vznikat nové plynové pole

⁵⁷ Česká televize. Čína s Gazpromem podepsala dodávky plynu na třicet let. 2014

4.2 Ruská ekonomika v roce 2015

- Události, které se dějí na Ukrajině a sankce, které byly na Rusko uvaleny, mají dopad na ruskou domácí ekonomiku. Pokud bude Ruská federace podporovat separatismus na východě Ukrajiny, mohou být na Rusko uvaleny další sankce ze strany Západu, které by přinesly negativní vývoj ruské ekonomiky. Dopady současných sankcí se projevily již v průběhu roku 2014, kdy došlo k přerušení přístupových jednání mezi Ruskem a OECD, také došlo k pozastavení členství Ruska v G8.⁵⁸

Ministerstvo ekonomického rozvoje Ruské federace díky sankcím, dne 4. prosince 2014 aktualizovalo ukazatele sociálně-ekonomického rozvoje Ruska na rok 2015.

Podle nové predikce se ruská ekonomika v prvním čtvrtletí roku 2015 dostane do recese. Ekonomika bude stagnovat v polovině roku 2015, po níž se očekává mírný růst. Mezi jeden z hlavních důvodů k přehodnocení ekonomického vývoje Ruska byl pokles ceny ropy, která má v roce 2015 klesnout na 80 USD za barel oproti roku 2014, kdy cena činila 100 USD za barel. Původní verze také počítala se zrušením sankcí do poloviny roku 2015, ale nyní víme, že sankce zůstanou v planost až do konce roku 2015.

Ministerstvo muselo také přehodnotit vývoj směnných kurzů. V září ministerstvo odhadovalo pro rok 2015 kurz 37,7 rublů za dolar, nová prognóza počítá s úrovní 49 rublů za dolar. Predikce vychází z podmínky, že cena ropy se bude pohybovat kolem 80 dolarů za barel.

Ministerstvo muselo revidovat výhled pro inflaci. Inflační odhad se pro rok 2015 zvýšil na 7,5 % oproti plánovaným 5,5 %. Díky vyšší inflaci se musely změnit prognózy vývoje reálných mezd. Ministerstvo predikovalo růst reálných mezd o 0,5 %, nyní předpokládá pokles o 3,9 %.

Změny v predikci se také týkaly nezaměstnanosti. V září roku 2014 byla nezaměstnanost pro rok 2015 odhadována na 5,5 %, v prosinci téhož roku byla změněna na 6,4 %.⁵⁹

Ruská ekonomika se bude nadále potýkat s dopady finanční a hospodářské krize a se sankčními opatřeními jak ze strany Západu, tak i ze strany vlastních opatření vůči Západu. Vláda se

⁵⁸ BusinessInfo.cz. Rusko: Očekávaný vývoj v teritoriu. 2015

⁵⁹ Fortrade. Revize ukazatelů vývoje Ruské ekonomiky pro rok 2015. 2014

bude snažit co nejvíce snížit nepříznivé důsledky pro obyvatelstvo. Ekonomiku vláda zamýšlí nastartovat pomocí velkých investic. Naopak bude vláda tlačit na energetický sektor, kde se bude snažit získat více prostředků pro rozvoj dalších ekonomických odvětví.

Prioritním úkolem vlády bude snížit dopad sankcí na ekonomiku. Nejvýznamnější ruské banky a společnosti jsou ochromeny opatřeními, která jim zabraňují střednědobé či dlouhodobé financování na západních trzích. Klíčovou výzvou bude opatření finančních prostředků jak na velké investiční projekty, tak i na sociální programy, které by měly zmírnit dopady sankcí na obyvatelstvo. Finanční prostředky Rusko získá ze svých stabilizačních fondů, které se začnou vyčerpávat. Bohužel nastane komplikovaný úkol udržení přípustné míry inflace při odčerpávání finančních prostředků ze stabilizačních fondů.

Kvůli sankcím má Rusko omezený přístup na světové trhy a proto se bude vláda soustředit na energetické projekty a na výstavbu závodů pro podpoření soběstačnosti v energetickém a obranném průmyslu. V roce 2015 se také projeví jedno ze sankčních opatření, které se týká zákazu dovozu technologií pro průzkum, těžbu a zpracování energetických surovin. Toto sankční opatření bude mít dlouhodobý vliv na otvírání nových nalezišť v arktickém šelfu a v hloubkových vodách.

Ruské sankce proti Západu postihnou obyvatelstvo a to tak, že se zvýší ceny zemědělských produktů, které Rusko dováželo ze západních zemí. I když Rusko deklarovalo pomoc zemědělskému sektoru, je možné, že své sliby nesplní, z toho vyplývá, že zemědělský sektor bude podfinancován.

Ke změně směru ruské ekonomiky už došlo na začátku roku 2014. Tento směr by měl být několik let trvalý a neměnný. Ekonomika Ruska se více uzavře a bude se snažit o větší samostatnost převážně v oblastech průmyslu, popřípadě v oblastech méně náročných na produkce, kterou by bylo Rusko schopno zaměnit pomocí vlastních sil.⁶⁰

4.3 Koncepce dlouhodobého vývoje Ruské federace do roku 2020

Tato koncepce byla vypracována na základě usnesení prezidenta Ruské federace 21. července 2006 a schválena byla federální vládou 17. listopadu 2008. Cílem této koncepce je

⁶⁰ BusinessInfo.cz. Rusko: Očekávaný vývoj v teritoriu. 2015

určit kroky a nástroje k zajištění dlouhodobého udržitelného blahobytu ruských občanů, národní bezpečnosti, dynamického hospodářského růstu a posílení pozice Ruska ve světě.⁶¹

Schválení koncepce se shoduje se vznikem světové krize v roce 2008. Koncepce 2020 stabilizovala kroky k zajištění větší dynamiky rozvoje, inovačně-strukturní modernizaci ekonomiky, aktivizaci sociálních faktorů rozvoje.

Za dlouhodobý cíl Koncepce můžeme pokládat dosažení sociální a ekonomické úrovně, která by pomohla Rusku získat postavení světové velmoci 21. století. Rusko chce dosáhnout na přední pozice ve světové ekonomické konkurenci, zajistit národní bezpečnost a zajistit občanům Ruska kvalitní způsob života.

V oblasti úrovně příjmů a kvality života chce Rusko do roku 2020 dosáhnout srovnatelných ukazatelů, jako mají nynější rozvinuté země světa. Do těchto ukazatelů můžeme zahrnout dostupnost zdravotní péče, kvalitní vzdělání a vysokou úroveň ekologické bezpečnosti.

Konkretizované body koncepce:

- hrubý domácí produkt na obyvatele by se měl zvýšit z 13,9 tisíc USD v roce 2007 na 30 tisíc USD v roce 2020 a v roce 2030 by měl stoupnout k 50 tisícům USD;
- do roku 2025 se zvýší střední očekávaná délka života na 75 let. V roce 2014 činila střední očekávaná délka života u mužů 61 let a u žen 74 let. Úroveň úmrtnosti novorozenců by měla klesnout 1,3 – 1,4 krát;
- cílem koncepce je vyšší podíl obyvatelstva, které bude mít vysokoškolské nebo středoškolské odborné vzdělání na 60-70 %, tento podíl byl v roce 2007 kolem 50 %;
- Rusko také zamýšlí snížit podíl obyvatelstva, které žije v oblastech s nepříznivými ekologickými podmínkami na 14 % v roce 2020 oproti roku 2007, kde hodnota činila 43 %.

Hlavní roli v zajišťování cílů v Koncepci 2020 mají opatření, která souvisí se zabezpečení přechodu ekonomiky na inovační cestu rozvoje. V závislosti na inovační cestu rozvoje se zdůrazňuje formování moderního národního inovačního systému.

⁶¹ Министерство экономического развития Российской Федерации - Концепция долгосрочного развития Российской Федерации, 2014

Prioritou národního inovačního systému je rychlejší šíření a vytváření inovací ve všech sférách ekonomiky. Do tohoto systému můžeme zařadit zdokonalení výroby na základě vědecko-technologických aplikací, formovat inovační způsoby u podniků a obyvatelstva. Pokud Rusko uskuteční tato opatření, mohlo by to Rusku zajistit vědeckou a technickou vůdčí roli ve směrech, konkurenčních výhod státu i národní bezpečnosti. K realizaci toho cíle Rusko založilo moderní vědecko-technologický komplex „Skolkovo“ u Moskvy.

Ovšem ne všichni jsou optimističtí, co se týče dosažení Koncepce 2020. Za nejobtížnější se považuje vytvoření účinného mechanismu uskutečnění cílů a úkolů Koncepce 2020. Důsledkem těchto obav je nedostatek odborníků pro vědu, moderní inženýrství a pro práci v inovační sféře.

K dalším úkolům, které by měly, pomoc transformaci ekonomického systému v Rusku patří:

- podpořit systém investičního trhu, bankovní systém a malé a střední podniky;
- odstranit korupci a jiné formy negativních důsledků na ekonomiku;
- vytvořit účinný národní inovační systém;
- větší zapojení centra do teritoriálního rozvoje a do řešení místních sociálně-ekonomických problémů.

Zmíněné úkoly představují perspektivy rozvoje ruské ekonomiky. Úspěšná realizace těchto úkolů je však závislá na zohlednění hodnot a zájmů ekonomických subjektů, které vytvářejí mechanismus státní politiky.

Někteří experti jsou toho názoru, že mezi hlavní překážky modernizace Ruska patří historické tradice, normy, hodnoty a mentalita obyvatel. Další překážkou jsou tradiční instituce, které nejsou v souladu s institucemi novými.⁶²

4.3.1 Plnění ukazatelů Koncepce dlouhodobého vývoje Ruské federace do roku 2020

Pro ukázkou plnění cílů této koncepce jsem vybrala data, která jsou dostupná pro ukazatele uvedené v tabulce. Níže uvedená tabulka začíná rokem 2008, kdy byla koncepce schvále-

⁶² ILIČEVA, L., Rusko ve 21. století. 2013

na a končí rokem 2013 u hrubého domácího produktu na obyvatele. Ostatní cíle končí rokem 2012. Pod tabulkou bude i prognóza pro rok 2020 a 2030.

Tabulka 4.1 Ukazatele Koncepce 2020

Roky	2008	2009	2010	2011	2012	2013
HDP/obyvatele v USD	11 699	8 615	10 709	13 324	14 090	14 611
Střední délka života u žen	74	75	75	76	76	
Střední délka života u mužů	62	63	63	64	64	

Zdroj: Světová banka

V tabulce můžeme vidět vývoj hrubého domácího produktu na obyvatele, který v roce 2008, kdy byla koncepce schválena, činil 11 699 dolarů. V roce vidíme pokles díky světové finanční a hospodářské krizi. Od roku 2009 bylo zaznamenáno postupné navyšování tohoto ukazatele. Podle koncepce by mělo HDP/obyvatele v roce 2020 činit 30 000 USD ovšem podle Světové banky bude hodnota činit 24 056 USD a v roce 2030 26 072 USD.

V tabulce je ukázána střední délka života jak u mužů, tak i u žen. Z tabulky vyplývá, že ženy se dožívají vyššího věku než muž a to o 12 let. Ve všech uvedených letech vidíme postupné zvyšování střední délky života. Podle prognóz Světové banky bude střední délka života u mužů i u žen stále stoupat.

4.4 Shrnutí kapitoly

Rusko se v současné době orientuje na východní trhy. Toto tvrzení vyplývá z již vzniklé Euroasijské unie, která má konkurovat Evropské unii.

Rusko, také vidí svoji perspektivu v posilování obchodních vztahů s Čínou a to za pomoci Rusko-čínského projektu v oblasti energetiky. Díky posilováním těchto vztahů chce Rusko být méně závislé na Evropské unii.

5 Závěr

V bakalářské práci je popsáno formování a vývoj ruské ekonomiky od dob Kyjevské Rusi přes Sovětský svaz až do současné doby. Toto téma je však velmi obsáhlé, a proto není možné podrobně prozkoumat všechny aspekty.

Jsou tři hlavní mezníky ve vývoji ruské ekonomiky. První je po rozpadu SSSR, kdy ekonomika přešla z centrálně plánované na tržní. Druhým mezníkem byla Asijská krize v 90. letech minulého století a reformy Borise Jelcina. Třetím mezníkem byla celosvětová hospodářská krize, která udeřila na Rusko v roce 2008. Tato krize se hlavně projevila v zadluženosti ruských podniků. Ruská ekonomika se však z krize rychle vzpamatovala a už v roce 2010 opět začala růst.

Rusko bude nadále patřit k největším ekonomikám světa i přes současné problémy, ať už jsou to problémy uvnitř ekonomiky nebo problémy ve světě. Co se týče problémů uvnitř ekonomiky, Rusko by se podle mého názoru mělo soustředit na diverzifikaci exportu. V této oblasti by mohlo využít svého přírodního bohatství například lesů. Nebo modernizovat těžbu kovů.

Problémy Ruska ve světě se v současné době odrážejí od zahraničně-politické orientace země. Rusko se orientuje na východní trhy, kde hledá odbytiště pro své výrobky. Za hlavního ekonomického partnera Rusko považuje Čínu.

Důvodem orientace Ruska na východ jsou sankce, které na Rusko uvalily západní země po anexi Krymu. Díky ruské angažovanosti na východě Ukrajiny, bylo Rusku pozastaveno členství v G7 nebo OECD. Rusko, ale nadále zůstává stálým členem Rady bezpečnosti OSN, což mu dává právo zasahovat do celosvětového dění. Myslím si, že pokud bude USA a Evropská unie nadále pokračovat v sankcích vůči Rusku, Rusko se bude obracet směrem na východ. Sankce by mohly způsobit i problémy v dodávkách energetických surovin do EU, protože EU není soběstačná v zásobách ropy a zemního plynu.

Rusko již v současné době vytváří konkurenci Evropské unii, kterou je nově vzniklé integrační uskupení Euroasijská unie. Euroasijská unie se skládá s Ruska, Běloruska, Arménie, Kazachstánu a během roku 2015 se má připojit Kyrgyzstán. V tomto nově vzniklém uskupení má klíčovou roli Rusko. Já osobně v tomto integračním uskupení spatřuji, jakousi návaznost

na modernizovanou podobu SSSR, kde také klíčovou úlohu sehrávalo vedení v Moskvě a dávala Sovětskému svazu směr a řád.

Na základně zkoumaných informací, by podle mého názoru nemělo Rusko zpřetrhat vazby se Západem, ani to v současném globalizovaném světě není možné. Rusko by mělo co nejrychleji ukončit konflikt na Ukrajině. Tímto krokem by předešlo dalším sankcím. Samozřejmě, že by Rusko mělo opět přilákat do země zahraniční investory, kteří zemi opustili, právě díky angažovanosti Ruska na východní Ukrajině. Dalším krokem je znovu otevřeně jednat se západem o napravení ruské reputace ve světě. Důležitou otázkou je jaké budou kroky v zahraniční politice prezidenta Vladimira Putina a jaké budou plány nového prezidenta, kterého si Rusové budou volit v roce 2018.

Seznam použité literatury

Odborné knihy

BALABÁN, Miloš. *Postavení Ruska a jeho vývoj do roku 2020 s výhledem do roku 2050*. Praha: Univerzita Karlova v Praze. 2006. 25 s. ISSN 1210-3292

ILIČEVA, L., V. KOMAROVSKIJ, V. PROROK a kol. *Rusko ve 21. století. Politika, ekonomika, kultura*. Plzeň: Aleš Čeněk, s.r.o., 2013, 516 s. ISBN 978-80-7380-436-7.

ILLARIONOV, Andrej. Mělo by být Rusko členem G8?. *Hospodářské noviny* [online]. 2006 [cit. 2015-02-05]. ISSN 1213-7693. Dostupné z: <http://archiv.ihned.cz/c1-18280640-andrej-illarionov-melo-by-byt-rusko-clenem-g8>

KUNEŠOVÁ, H., E. CIHELKOVÁ, A. KOCOUREK, P. BEDNÁŘOVÁ a M. NOVÝ. *Světová ekonomika - nové jevy a perspektivy*. 3. vyd. Praha: C. H. Beck, 2014, 416 s. ISBN 978-80-7400-502-2.

Medzinárodné vzťahy: *VSTUP RUSKA DO WTO – VÝHODY A NEVÝHODY PRE RUSKÚ EKONOMIKU*. Bratislava: EKONÓM, 2012, roč. 10, č. 3. ISSN 1336 – 1562.

SOULEIMANOV, Emil. *Rusko a postsovětský prostor*. In: Praha: Eurolex Bohemia, a. s., 2007, s. 370.

ŠKVANKMAJER, M., V. VEBER, Z. SLÁDEK a V. MOULIS. *Dějiny Ruska*. Praha: Lidové noviny, 1995. ISBN 80-7106-128-X.

Odborné časopisy

Magazín Hospodářských Novin a týdeníku ekonom: Český exportér. Praha: Economia, a.s., 2013, č. 4. ISSN 1213 - 7693.

Internetové zdroje

Česká televize: ČT24. *Čas vypršel. Stahování těžkých zbraní v Donbasu nezačalo* [online]. 2015 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/301946-cas-vyprsel-stahovani-tezkych-zbrani-v-donbasu-nezacalo/>

Česká televize: ČT24. *Krym vyhlásil samostatnost. Bylo ale referendum v pořádku?* [online] 2014 [cit. 2015-02-11]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/266546-krym-vyhlasil-samostatnost-bylo-ale-referendum-v-poradku/>

Česká televize: ČT24. *Putin se palácového převratu nebojí – paláce nemá a lid prý stojí za ním* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz:8099/ct24/svet/295862-putin-se-palacoveho-prevratu-neboji-palace-nema-a-lid-pry-stoji-za-nim/>

Česká televize: ČT24. *Úspěšný Minsk: Dohoda na průměří i demarkační linii* [online]. 2015 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/301425-uspesny-minsk-dohoda-na-primeri-i-demarkacni-linii/>

Česká televize: Dopad sankcí. *Ruská ekonomika v nesnázích. Čeká Rusko kolaps jako kdysi SSSR?* [online]. 2014 [cit. 2015-02-07]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/ekonomika/288636-ruska-ekonomika-v-nesnazich-ceka-rusko-kolaps-jako-kdysi-sssr/>

E15.cz. *Česká diplomacie: Hlavní dopad sankcí na Rusko bude příští rok* [online]. 2014 [cit. 2015-02-16]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/domaci/politika/ceska-diplomacie-hlavni-dopad-sankci-na-rusko-bude-pristi-rok-1145618>

E15.cz. *Janukovyčův útek zajistil Kreml, přiznal Putin* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://zpravy.e15.cz/zahranicni/udalosti/janukovycuv-utek-zajistil-kreml-priznal-putin-1131295>

EurActiv.cz. *Události na Ukrajině v dubu 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-dubnu-2014-000117>

EurActiv.cz. *Události na Ukrajině v roce 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/vyvoj-aktualniho-deni-na-ukrajine-000101>

EurActiv.cz. *Události na Ukrajině v říjnu 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-rijnu-2014-000123>

EurActiv.cz. *Události na Ukrajině v srpnu 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dossier/udalosti-na-ukrajine-v-srpnu-2014-000121>

EurActiv.cz. *Události na Ukrajině v září 2014* [online]. 2014 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: <http://www.euractiv.cz/vnejsi-vztahy/link-dissier/udalosti-na-ukrajine-v-zari-2014-000122>

EUR-Lex. Přístup k právu Evropské unie. *Úřední věstník Evropské unie: NAŘÍZENÍ RADY (EU)* [online]. 2015 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/CS/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014R0269&from=CS>

Eurostat. *Euro/Ecu Exchange rates – monthly data* [online]. 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

Evropská komise. *Podpůrný balíček pro Ukrajinu* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: http://europa.eu/newsroom/files/pdf/ukraine_cs.pdf

Evropská rada, Rada Evropské unie. *Závěry Evropské rady: Ukrajina* [online]. 2014 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z: http://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/CS/ec/143438.pdf

Finance. *Rubl po zásahu centrální banky prudce zpevnil* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.finance.cz/zpravy/finance/434161-rubl-po-zasahu-centralni-banky-prudce-zpevnil/>

FINMAG. *Euroasijská ekonomická unie: Partner, nebo konkurence?* [online]. 2015 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://finmag.penize.cz/ekonomika/296469-euroasijska-ekonomicka-unie-partner-nebo-konkurence>

Fortrade: Ekonomika. *Revize ukazatelů vývoje Ruské ekonomiky pro rok 2015* [online]. 2014 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: http://fortrade.olbron.cz/cs/sektory/ekonomika/eko_0000.html

G8 Information Centre. *What is the G8?* [online]. 2014 [cit. 2015-02-05]. Dostupné z: http://www.g8.utoronto.ca/what_is_g8.html

Holandská nemoc – Případová studie Ruské federace. 2012. Dostupné z: http://www.institute.cz/stream/c3ByYXZjZV9zb3Vib3J1L1NvdXRlxb5IL0VFQ192b2wyL0ppbsOpL1Jlc2tvX2FfRHV0Y2hfRGlzZWZzZS0xX0ZJTElQX0ZBTFRFSiNF5y5wZGY=/Zf183wstR0QlFvWEDpR*OjaaCqzHcbAQ5lvuvvOTn5M=/Rusko_a_Dutch_Disease-1_FILIP_FALTEJSEK.pdf

iDNES.cz. *Putin: Rusko je medvěd, který brání tajgu. Krize přejde do dvou let* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: http://zpravy.idnes.cz/putin-tiskova-konference-kazdorocni-projev-pad-rublu-pf2-/zahranicni.aspx?xc=A141218_085808_zahranicni_aba

I-RU.CZ. *Euroasijská hospodářská unie (EAHU): 1. 1. 2015 – odstartováno* [online]. 2015 [cit. 2015-03-17]. Dostupné z: <http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/116000000000-sns/000-/000-/203-neuvedeno/28131-euroasijska-hospodarska-unie-eahu-112015/>

i-RU.CZ. *Rusko a současná finanční krize – investiční přehled* [online]. 2011 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://www.irucz.ru/cz/zpravy/1-/114000000000-ruska-federace/114001000000-centralni-fo/0-/106-investice-ze-sve/20454-rusko-a-soucasna/>

Ministerstvo průmyslu a obchodu. *EU schválila strukturu ekonomických sankcí proti Ruské federaci* [online]. 2014 [cit. 2015-02-14]. Dostupné z: <http://www.mpo.cz/dokument151892.html>

Ministerstvo zahraničních věcí České republiky. *Ekonomická charakteristika země* [online]. 2013 [cit. 2015-04-28]. Dostupné z: <http://www.export.cz/evropa/rusko/rusko-ekonomicka-charakteristika-zeme/2922-rusko-ekonomicka-charakteristika-zeme>

North Atlantic Treaty Organization. *Wales Summit Declaration: Issued by the Heads of State and Government participating in the meeting of the North Atlantic Council in Wales* [online]. 2014 [cit. 2015-02-13]. Dostupné z http://www.nato.int/cps/en/natohp/official_texts_112964.htm

OECD. *Economic outlook, analysis and forecasts: Russian Federation – Economic forecast summary (November 2014)* [online]. 2014 [cit. 2015-02-17]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/eco/outlook/russian-federation-economic-forecast-sumary.htm>, vlastní zpracování

OECD. *Exchange rates* [online]. 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://data.oecd.org/conversion/exchange-rates.htm>, vlastní zpracování

OECD. *Gross domestic product (GDP)* [online]. 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://data.oecd.org/gdp/gross-domestic-product-gdp.htm>, vlastní zpracování

OECD. *Inflation (CPI)* [online]. 2015 [cit. 2015-02-20]. Dostupné z: <http://data.oecd.org/price/inflation-cpi.htm>, vlastní zpracování

OECD. *Trade in goods nad services* [online]. 2015 [cit. 2015-03-26]. Dostupné z: <https://data.oecd.org/trade/trade-in-goods-and-services.htm>, vlastní zpracování

OECD. *Unemployment* [online]. 2013 [cit. 2015-01-01]. Dostupné z: <http://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>, vlastní zpracování

OECD. *Unemployment* [online]. 2015 [cit. 2015-02-06]. Dostupné z: <http://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm#indicator-chart>, vlastní zpracování

OECD. *Domestic product: Real GDP forecast* [online]. 2015 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://data.oecd.org/gdp/real-gdp-forecast.htm>, vlastní zpracování

Oficiální portál pro podnikání a export. *Rusko: Očekávaný vývoj v teritoriu* [online]. 2014 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rusko-ocekavany-vyvoj-v-teritoriu-19092.html>

Oficiální portál pro podnikání a export. *Rusko: Zahraničně-politická orientace: Členství v mezinárodních organizacích a regionálních uskupeních* [online]. 2014 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z: <http://www.businessinfo.cz/cs/clanky/rusko-zahranicne-politicka-orientace-18085.html>

Parlamentní listy. *Rusko prý může zůstat v klidu. Tato země mu pomůže z nejhoršího* [online]. 2014 [cit. 2015-02-09]. Dostupné z: <http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Rusko-pry-muze-zustat-v-klidu-Tato-zeme-mu-pomuze-z-nejhorsiho-351491>

Parlamentní listy: Protiproud. *Nové informace o pozadí státního převratu na Ukrajině: Příprava stála nejméně pět miliard dolarů! Nic nekončí, spíše začíná. Rusko: „Krym ubráníme všemi prostředky!“* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://protiproud.parlamentnilisty.cz/politika/861-nove-informace-o-pozadi-statniho-prevratu-na-ukrajine-priprava-stala-nejmene-pet-miliard-dolaru-nic-nekonci-spise-zacina-rusko-krym-ubranime-vsemi-prostredky.htm>

RUSSIA INSIDER. *Russia Aims to Transform BRICS into Full-Fledged Economic and Political Alliance* [online]. 2015 [cit. 2015-02-21]. Dostupné z: <http://russia-insider.com/en/2015/01/14/2395>

RuTravel. *Hledání nových spojenců Ruské federace bude jedním z hlavních témat Petrohradského ekonomického fóra 2015* [online]. 2015 [cit. 2015-04-02]. Dostupné z:

<http://rutravel.cz/hledani-novych-spojencu-ruske-federace-bude-jednim-z-hlavnich-temat-petrohradskeho-ekonomického-fora-2015>

RŮŽIČKOVÁ, Eva. Rusko-info. *Michail Gorbačov - konec studené války a rozpad SSSR* [online]. 2009 [cit. 2014-12-30]. Dostupné z: <http://www.rusko-info.cz/clanek/michail-gorbacov-konec-studene-valky-a-rozpad-sssr>

The World Bank. *GDP per capita (current US\$)* [online]. 2015 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.PCAP.CD>, vlastní zpracování

The World Bank. *Life expectancy at birth, female (years)* [online]. 2015 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.FE.IN>, vlastní zpracování

The World Bank. *Life expectancy at birth, male (years)* [online]. 2015 [cit. 2015-04-13]. Dostupné z: <http://data.worldbank.org/indicator/SP.DYN.LE00.MA.IN>, vlastní zpracování

Ústav mezinárodních vztahů Praha. *Rusko-ukrajinský spor o plyn* [online]. 2014 [cit. 2015-02-10]. Dostupné z: <http://www.iir.cz/article/rusko-ukrajinsky-spor-o-plyn>

Министерство экономического развития Российской Федерации. *Концепция долгосрочного развития Российской Федерации* [online]. 2014 [cit. 2015-03-16]. Dostupné z: <http://economy.gov.ru/minuc/activity/sections/strategicPlanning/concept>

Федеральная служба Государственной статистики. *Национальные счета* [online]. 2015 [cit. 2015-02-04]. Dostupné z: http://www.gks.ru/wps/wcm/connect/rosstat_main/rosstat/ru/statistics/accounts/#

Seznam zkratek

BRICS	Brazil, Russia, India, China, South Africa (Brazílie, Rusko, Indie, Čína, Jižní Afrika)
CIA	Central Intelligence Agency (Ústřední zpravodajská služba)
EAHU	Euroasijská hospodářská unie
EU	Evropská unie
G7	The Group of Seven (Skupina sedmi)
G8	The Group of Eight (Skupina osmi)
G20	The Group of Twenty (Skupina dvaceti)
GATT	General Agreement on Tariffs and Trade (Všeobecná dohoda o clech a obchodu)
HDP	Hrubý domácí produkt
KSSS	Komunistická strana Sovětského svazu
NATO	North Atlantic Treaty Organization (Severoatlantická aliance)
OBSE	Organization for Security and Cooperation in Europe (Organizace pro bezpečnost a spolupráci v Evropě)
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
OSN	Organizace spojených národů
CSO	Shanghai Cooperation Organization (Šanghajská organizace pro spolupráci)
SSSR	Svaz sovětských socialistických republik
USA	Spojené státy americké
USD	United States Dollar (Americký dolar)
WTO	World Trade Organization (Světová obchodní organizace)

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 14 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 7. 5. 2015

.....

jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

Příloha č.1 Rozhovor o Ruko-Ukrajinské krizi

